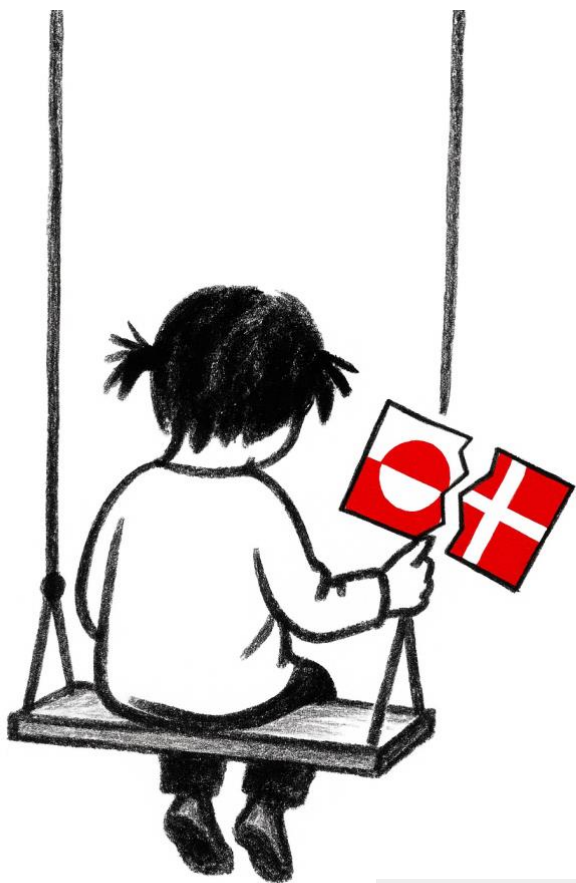

Ordoptælling	
Statistik:	
	Sider 64
	Ord 18.460
Tegn (uden mellemrum)	113.431
Tegn (med mellemrum)	131.670
Afsnit	352
Linjer	1.606
☐ Medtag fodnoter og slutnoter	

Retssikkerheden for anbragte børn i Danmark

Med særligt fokus på grønlandske børn, anbragt udenfor hjemmet

af Sofie Malou Erica Heilmann

Titelblad

Uddannelsessted: Aalborg Universitet

Studieretning: Jura

Semester: 10. semester

Dansk titel: Retssikkerheden for anbragte børn i Danmark - Med særligt fokus på grønlandske børn anbragt udenfor hjemmet.

Engelsk titel: The legal protection of children placed outside their homes in Denmark – With a special focus on Greenlandic children placed outside the home.

Fagområde: Socialret – børn og unge.

Vejleder: Kicki Storm

Afleveringsdato: 15. maj 2025

Antal anslag: 131.670, tegn med mellemrum.

1 Indholdsfortegnelse

1	Abstract	5
2	Problemformulering	6
3	Indledning	6
2	Opbygning.....	8
2.1	Afgrænsning	9
4	Metode.....	10
4.1	Den retsdogmatiske metode	10
4.2	Retskilderne.....	10
4.2.1	Love.....	10
4.2.2	Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, FN's Børnekonvention og EMD praksis.	11
4.2.3	Fortolkningsbidrag	12
5	Barnets lov	13
5.1	Historisk tilbageblik.....	15
5.2	Delkonklusion.....	17
5.3	Barnets bedste.....	17
5.4	Børnekonventionens bestemmelser	19
5.5	Retten til respekt for privatliv og familieliv – EMRK art. 8.....	20
6	Oprettelse af særlig enhed med ekspertise i grønlandske sproglige og kulturelle forhold, der skal anvendes i børnesager.....	21
6.1	ILO-Konventionen nr. 169 om oprindelige folk og selvstændige stammefolk i selvstændige stater	23
6.2	Forbud mod diskrimination – EMRK art. 14.....	24
6.2.1	CASE OF D.H. AND OTHERS v. THE CZECH REPUBLIC	25
7	Anbringelsesgrundlaget.....	27
7.1	Den børnefaglige undersøgelse	27
7.2	Frivillig anbringelse	29
7.3	Tvangsmæssig anbringelse	30
8	Anbringelser af grønlandske børn i Danmark	30
8.1	VIVE's rapport og oprettelsen af en særlig enhed i Barnets Lov	33
8.1.1	Delkonklusion	35
9	Forælderbaserede anbringelser	36
9.1	2. Proportionalitet og nødvendighed	36

9.2	3. Risiko for forskelsbehandling.....	37
9.3	4. Retlig kritik og faglig udfordring.....	37
9.4	Delkonklusion.....	38
10	Retssikkerheden for børn med grønlandsk baggrund ved overgangen fra den tidligere lov om social service til Barnets Lov	38
10.1	Formålsbestemmelsernes retlige funktion og struktur.....	38
10.2	Barnets perspektiv som retligt styrende.....	41
10.3	Retssikkerhedsmæssig betydning	42
10.4	Tolkebistand og sproglig adgang.....	42
10.4.1	Retlig ramme under serviceloven.....	42
10.4.2	Praktisk betydning og grænser	44
10.2.2.3	Sammenfattende	44
10.5	Frivillige anbringelser og samtykkekompetence.....	45
10.5.1	Samtykke uden forståelse	45
10.5.2	Retlig udvikling med Barnets Lov	45
10.5.3	Menneskeretligt perspektiv og processuelle garantier	46
10.5.4	Sammenfattende	48
10.6	Delkonklusion af retssikkerheden for børn med grønlandsk baggrund ved overgangen fra den tidligere lov om social service til Barnets Lov.....	49
11	Sagsakter fra grønlandsk kvinde, der har fået anbragt sit barn i Danmark	50
11.1.1	Retssikkerhedsmæssige problemstillinger i [Anonym – Efterfølgende barnet] anbringelsessag.....	51
11.1.2	Retsgrundlag for anbringelse uden samtykke.....	54
11.1.3	Forældrekompetenceundersøgelsen, officialmaksimen og nyere retlig udvikling	55
11.1.4	Proportionalitetsprincippet og alternativer til anbringelse	56
11.1.5	Delkonklusion	57
12	Kulturelle og retlige forskelle mellem Grønland og Danmark	58
12.1	Sammenfattende	60
13	Menneskerettigheder og kulturelle hensyn.....	61
13.1	Delkonklusion.....	63
14	Konklusion	64
	Manglende inddragelse af barnet.....	64
	Proportionalitet og overrepræsentation	65
	4. Grønlandere som etnisk minoritet	67
15	Litteraturliste	70
2.2	Faglitteratur.....	70
2.3	Love og retsfor skrifter.....	70
2.4	Retspraksis og lovfor arbejder.....	71

2.5	<i>EMD-praksis og Generel Comments</i>	71
2.6	<i>Rapporter og vejledninger</i>	71
2.7	<i>Online kilder</i>	72
2.8	<i>Andet bilag</i>	73
2.9	<i>Forsidebillede</i>	74

1 Abstract

In recent years, increasing attention has been directed toward the legal and social challenges faced by Greenlandic children placed outside their home in Denmark. Despite sharing Danish citizenship, children with a Greenlandic background often encounter barriers in the child protection system due to linguistic, cultural, and historical differences. This thesis investigates the legal safeguards afforded to Greenlandic children who are placed outside their homes in Denmark, with a particular focus on how cultural, linguistic, and structural factors affect their legal certainty in child protection proceedings. The purpose is to examine whether the rights of these children are sufficiently protected under Danish law, and to assess whether the recent legislative shift from the Social Services Act to the Child Act (2024) has strengthened their legal position. The thesis applies a legal dogmatic method, based on national legal sources such as the Child Act and the previous Social Services Act, as well as international human rights instruments including the European Convention on Human Rights (ECHR) and the UN Convention on the Rights of the Child (CRC). These sources are interpreted in light of case law and legal literature, and supported by empirical material, including VIVE's 2022 report on Greenlandic children and an anonymized case study.

Key areas of analysis include the principle of the best interests of the child, the right to be heard, the procedural and substantive criteria for placement, and the role of language and cultural understanding in social work assessments. Particular attention is given to the newly established expert unit under VISO, tasked with supporting municipalities in cases involving Greenlandic families. The thesis concludes that although the Child Act has introduced valuable improvements in children's rights—such as lowering the age of party status and emphasizing child participation—significant legal and practical challenges remain for Greenlandic children in Denmark. Especially the lack of

cultural competence and appropriate communication tools continues to compromise their right to equal treatment. In a broader perspective, the study calls for greater institutional recognition of Greenlandic children's distinct needs, including stronger integration of culturally sensitive practices in child protection. The findings may contribute to future reforms aimed at securing the legal protection of indigenous groups within the Danish welfare system.

2 Problemformulering

Hvilke retssikkerhedsmæssige udfordringer er der i anbringelsen af grønlandske børn i Danmark, og i hvilken grad bliver deres rettigheder hørt?

I analysen undersøges det, om børns retssikkerhed ved anbringelse er blevet styrket gennem overgangen fra den tidligere lov om Social Service til den nye Barnets Lov gennem en komparativ analyse.

Dertil inddrages i analysen de menneskeretlige aspekter i relation til grønlandske børns rettigheder, herunder hvorvidt disse rettigheder respekteres i praksis. Særligt undersøges betydningen af kulturelle hensyn i anbringelsesprocessen for at vurdere, om der eksisterer retssikkerhedsmæssige udfordringer for de grønlandske børn.

3 Indledning

Retssikkerheden for børn anbragt uden for hjemmet er et centralt tema i dansk socialret og har i de senere år fået stigende politisk og juridisk opmærksomhed – særligt i forbindelse med vedtagelsen af Barnets Lov, som trådte i kraft den 1. januar 2024¹. Et hovedformål med loven er at fremme børns rettigheder og sikre en helhedsorienteret, rettighedsbaseret tilgang i sagsbehandlingen, hvor barnets tarv konsekvent skal vægtes som det overordnede hensyn, jf. Barnets Lov §§ 3-5.² Dette princip

¹ Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025 om Barnets Lov.

² Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025, §§ 3-5; se også Lovforslag L 93, Folketinget 2022-23, Alm. bemærkninger side 39 og 136.

harmonerer med grundsætningerne i retsdogmatisk metode, hvor gældende ret klarlægges gennem analyse af love, forarbejder og relevante fortolkningsbidrag.³

Den retsdogmatiske metode anvendes i nærværende speciale til at afdække retlige standarder og retssikkerhedsmæssige garantier for børn med grønlandsk baggrund.⁴ Analysen bygger på nationale retskilder, navnlig Barnets Lov og den tidligere servicelov, samt internationale konventioner som FN's Børnekonvention og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), fortolket i overensstemmelse med den dynamiske tilgang udviklet af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Børn med grønlandsk baggrund udgør i denne sammenhæng en særlig udsat gruppe. Ifølge tal fra Danmarks Statistik var der pr. 31. december 2023 i alt 13.876 anbragte børn i Danmark, hvoraf 460 havde mindst én forælder med grønlandsk oprindelse.⁵ Grønlandske børn er dermed betydeligt overrepræsenterede i anbringelsessystemet, hvilket har affødt bekymring for potentielle retssikkerhedsmæssige svigt og diskriminerende praksis.⁶

VIVE's rapport fra 2022⁷ dokumenterer blandt andet, at børn med grønlandsk baggrund i højere grad anbringes på baggrund af forældreforhold frem for egne vanskeligheder, og at der benyttes psykologiske tests og vurderingsværktøjer, som ikke er kulturelt tilpassede.⁸ Institut for Menneskerettigheder har i den forbindelse rejst bekymring for, at sådanne praksisser kan udgøre indirekte diskrimination, jf. EMRK art. 14 og praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol – *særligt D.H. and Others v. Czech Republic*⁹.

Som reaktion herpå vedtog Folketinget i april 2025 en ændring af Barnets Lov med henblik på at oprette en særlig enhed med ekspertise i grønlandske sproglige og kulturelle forhold under Den Nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation (VISO).¹⁰ Denne enhed skal sikre en mere kvalificeret og kultursensitiv sagsbehandling i kommunale anbringelsessager, hvilket relaterer sig til

³ Den juridiske løsning; Munk-Hansen, Carsten; 2. udgave; 2021, side 14.

⁴ Ibid.

⁵ Statistikbanken: ANBAAR9 – Anbragte børn og unge efter område og oprindelse, sidst besøg 12. maj 2025.

⁶ Folketinget, GRU Alm. del 2024-25, svar på spm 23.

⁷ VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022.

⁸ I bid.

⁹ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, *D.H. and Others v. the Czech Republic*, App. No. 57325/00, dom af 13. nov. 2007.

¹⁰ Lov nr. 408 af 29. april 2025 om ændring af Barnets Lov; jf. bemærkninger til lovforslag L 139, Folketinget 2024-25.

den pligt staten har til at tage højde for oprindelige folks særskilte rettigheder, jf. ILO-konvention nr. 169 art. 2 og 27.¹¹

Specialets formål er dermed at belyse, i hvilket omfang Barnets Lov og etableringen af den særlige enhed reelt bidrager til at sikre en bedre retlig beskyttelse af grønlandske børn i Danmark – og hvorvidt ændringerne styrker retssikkerheden sammenlignet med den tidligere retsstilling under serviceloven. I den forbindelse inddrages også retsteoretiske overvejelser om retskildelære og fortolkningshierarki, netop for at vurdere normkonflikter og menneskerettighedens gennemslagskraft i national ret.¹²

2 Opbygning

Specialet er opbygget systematisk med henblik på at belyse de retssikkerhedsmæssige udfordringer for grønlandske børn, der anbringes uden for hjemmet i Danmark, med fokus på både national og international regulering samt praksis. Efter problemformuleringen og indledningen, introduceres temaet og relevansen heraf, hvor specialets afgrænsning præsenteres og anvendte metoder, herunder den retsdogmatiske tilgang og centrale retskilder såsom Barnets Lov¹³, serviceloven¹⁴, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention¹⁵ og FN's konvention om barnets rettigheder¹⁶.

Herefter følger en gennemgang af Barnets Lov med inddragelse af det historiske perspektiv og lovens overordnede formål, herunder barnets bedste og barnets ret til at blive hørt.

Afsnittet danner baggrund for den efterfølgende analyse af anbringelsesgrundlaget og sagsbehandlingsmæssige krav. Dertil behandles oprettelsen af en særlig enhed med ekspertise i grønlandske sproglige og kulturelle forhold¹⁷, og analysen relateres til ILO-konvention nr. 169 og forbuddet mod diskrimination¹⁸, herunder en vurdering af risikoen for indirekte diskrimination på baggrund af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Dernæst følger et særskilt afsnit om de særlige retssikkerhedsmæssige udfordringer ved

¹¹ ILO-konventionen, bekendtgørelse nr. 97 af 9. oktober 1997 af nr. 169 af 1989, art. 2 og 27.

¹² Tværnø, Christina D. & Nielsen, Ruth: Retskilder og retsteorier, 6. udg., DJØF Forlag, 2021, s. 67–81.

¹³ Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025.

¹⁴ Serviceloven, Lovbekendtgørelse nr. 1089 af 16. august 2023.

¹⁵ Lovbekendtgørelse om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, nr. 138, af 26. januar 2022

¹⁶ Bekendtgørelse af FN-konventionen af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder (Efterfølgende Børnekonventionen)

¹⁷ Lov nr. 408 af 29. april 2025 om ændring af Barnets Lov.

¹⁸ Lovbekendtgørelse om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, nr. 138, af 26. januar 2022, art. 14.

anbringelser af børn med grønlandsk baggrund, baseret på både VIVE's rapport¹⁹ og en konkret sagsgennemgang. Denne empiriske del tjener til at illustrere, hvordan lovgivningen og principperne håndteres i praksis. Specialet afsluttes med en analyse af kulturelle og retlige forskelle mellem Grønland og Danmark, samt betydningen af menneskerettigheder og kulturelle hensyn i anbringelsessager. Gennemgående søges det belyst, om Barnets Lov medfører en styrkelse af retssikkerheden for denne gruppe børn sammenlignet med den tidligere regulering.

2.1 Afgrænsning

Specialet har til formål at undersøge retssikkerheden for grønlandske børn, der anbringes uden for hjemmet i Danmark, med udgangspunkt i den gældende retstilstand efter Barnets Lov og sammenholdt med tidligere regler i serviceloven. Analysen begrænses til de juridiske og menneskeretlige problemstillinger, der opstår i forbindelse med anbringelsessager, herunder spørgsmål om barnets ret til inddragelse, proportionalitet, sprogbarrierer, kulturelle hensyn samt diskriminationsforbuddet efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 14²⁰.

Der foretages en komparativ analyse mellem serviceloven og Barnets Lov med særligt fokus på de retssikkerhedsmæssige ændringer, der har betydning for børn med grønlandsk baggrund. Specialet behandler endvidere oprettelsen af en særlig enhed med ekspertise i grønlandske forhold som led i styrkelsen af disse børns retssikkerhed. Af hensyn til specialets omfang inddrages ikke hele det socialretlige regelsæt vedrørende børn og unge, og der foretages ikke en udtømmende behandling af alle menneskeretlige konventioner.

Fokus rettes primært mod Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) og FN's konvention om barnets rettigheder (Børnekonventionen), mens andre internationale instrumenter såsom FN's Børnekomités generelle kommentarer og ILO-konvention nr. 169 kun behandles i det omfang, de har særlig relevans for problemstillingen. Der foretages ikke en kvantitativ, empirisk undersøgelse af samtlige anbringelsessager vedrørende grønlandske børn, men analysen underbygges af VIVE's rapport fra 2022²¹ og en konkret, anonymiseret sag²². Specialet omhandler ikke retssikkerheden for grønlandske børn bosat i Grønland, men afgrænses til situationer, hvor barnet anbringes i Danmark.

¹⁹ VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022.

²⁰ Lovbekendtgørelse om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, nr.138, af 26. januar 2022, art. 14.

²¹ VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022.

²² Sagsakter modtaget – *Anonymiseret*, fremgår som Bilag 1.

4 Metode

4.1 Den retsdogmatiske metode

Specialet tager udgangspunkt i den retsdogmatiske metode, som har til formål at klarlægge gældende ret ved systematisk at identificere, analysere samt at fortolke relevante retskilder²³, herunder Barnets Lov, samt den tidligere lov om socialservice, forarbejder, retspraksis, de administrative retningslinjer samt de internationale konventioner som FN's Børnekonvention samt Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Den retsdogmatiske metode danner grundlaget for afdækning af den retlige regulering og de retssikkerhedsmæssige garantier, der gælder ved anbringelsen af børn i Danmark – med særligt fokus på børn med Grønlandsk baggrund anbragt i Danmark.²⁴ Metoden anvendes i juridisk forskning til at foreslå det normative indhold af retten, og er derfor egnet til analyser, hvor formålet er at afdække den retlige regulering samt de retssikkerhedsmæssige garantier i nationale og internationale kontekster, herunder hvordan retssikkerheden for Grønlandske børn i Danmark håndteres i forbindelse med anbringelse uden for hjemmet.²⁵

4.2 Retskilderne

4.2.1 Love

Den gældende ret fastlægges med udgangspunkt i fire hovedgrupper af retskilder: lovgivning, domstolenes afgørelser, sædvaneret og principper, der følger af forholdets natur.²⁶

Specialet baserer sig i vidt omfang på en analyse af de retlige rammer for anbringelse af børn med grønlandsk baggrund i Danmark. Nærværende speciale tager udgangspunkt i de centrale retskilder, navnlig Barnets Lov, den tidligere lov om social service, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) samt praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD). Disse retskilder har forskellig retslig værdi, hvor lovgivning og

²³ Den juridiske løsning; Munk-Hansen, Carsten; 2. udgave; 2021, side 14.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid., s. 15.

²⁶ Retsvidenskabsteori; Munk-Hansen, Carsten; 2022, side 201.

inkorporerede konventioner – herunder EMRK – har bindende retsvirkning i national ret, og står øverst i retskildehierakiet.²⁷

Barnets Lov udfører den primære speciallov på området, og har direkte retsvirkning i sager om støtte og anbringelse af børn, mens tidligere gældende regler i lov om social service anvendes til at analysere retssikkerhedsudviklingen over tid.²⁸ EMRK og den tilhørende praksis fra EMD fungerer både som fortolkningsbidrag og som retligt bindende normer, når de er inkorporeret i national ret og tillægges forrang i tilfælde af normkonflikt, jf. Højesterets praksis.²⁹

Retsvirkningerne af disse love og konventioner vurderes i specialet med henblik på at klarlægge, i hvilket omfang de skaber pligt for myndighederne og rettigheder for borgerne, samt hvordan de i praksis omsættes til administrative afgørelser i anbringelsessager. Dette sker med henvisning til relevante fortolkningsbidrag som lovforarbejder, vejledninger samt retslig litteratur, som anvendes til at fastlægge både rækkevidde og formål af de enkelte bestemmelser.

4.2.2 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, FN's Børnekonvention og EMD praksis.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) er en folkeretlig traktat, som ved lov nr. 285 af 29. april 1992 inkorporeret i dansk ret og har herefter karakter af almindelig lovgivning.³⁰ Dermed har EMRK formel retskildeværdi og kan påberåbes ved danske domstole på linje med anden national lovgivning.³¹

Artikel 8 i EMRK, der beskytter retten til privat- og familieliv, er særlig central i sager om tvangsanbringelse. Retsanvendelsen i Danmark skal tage hensyn til den dynamiske fortolkning, som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) lægger til grund.³² Selvom EMD-praksis ikke er formelt bindende i dansk ret i samme grad som danske domme, har den væsentlige retskildeværdi

²⁷ Retsvidenskabsteori; Munk-Hansen, Carsten; 2022, side 102.

²⁸ Social- og Boligministeriet: Håndbog om barnets lov., 2023 s.11.

²⁹ U.2000.63H (Tvind-sagen). *Som fortolkning til EMD praksis.*

³⁰ Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

³¹ Retsvidenskabsteori; Munk-Hansen, Carsten., 2022, side. 102.

³² Retsvidenskabsteori; Munk-Hansen, Carsten., 2022, side. 284.

på grund af Danmarks forpligtelse til at overholde EMRK, og fordi danske domstole ifølge Højesterets praksis bør tilstræbe overensstemmelse med EMD's fortolkning.³³

FN's Børnekonvention blev ratificeret af Danmark i 1991 og er ikke inkorporeret i dansk ret ved lov. Den har derfor folkeretlig forpligtende karakter, men ikke direkte formel retsvirkning i dansk ret.³⁴ Dog har konventionen fortolkningsmæssig retskildeværdi, især når der er tvivl om, hvordan nationale regler skal anvendes i relation til børns rettigheder.³⁵ Det gælder særligt artikel 3, der pålægger myndighederne at lade barnets tarv være afgørende, og artikel 12, der sikrer barnets ret til at blive hørt i beslutninger, der angår dets liv.

I praksis anvender danske domstole og myndigheder ofte Børnekonventionen som fortolkningsbidrag, og konventionens principper er tillige implementeret i national lovgivning, herunder Barnets Lov.³⁶ Derfor tillægges konventionen betydelig materiel og politisk retskildeværdi, selvom den ikke er inkorporeret. Ved at kombinere retsdogmatisk analyse af national ret med fortolkning af internationale konventioner og EMD-praksis, skabes et solidt grundlag for at analysere de retlige standarder, der gælder for beskyttelse af grønlandske børns rettigheder i Danmark ved anbringelse uden for hjemmet.

4.2.3 Fortolkningsbidrag

Udover de egentlige retskilder inddrager specialet en række fortolkningsbidrag, som anvendes til at klarlægge lovgivers intentioner, fastlægge bestemmelseernes formål og understøtte forståelsen af retlige begreber og normer. Disse fortolkningsbidrag omfatter blandt andet lovforarbejder, administrative vejledninger, juridisk litteratur, officielle rapporter samt empirisk materiale, herunder individuelle sagsakter. Lovforarbejderne til Barnets Lov udgør et centralt fortolkningsbidrag og er anvendt til at fastlægge, hvordan lovgiver har søgt at styrke børns rettigheder og retssikkerhed i anbringelsessager, herunder barnets ret til at blive hørt og inddraget, jf. bl.a. Barnets Lov §§ 4-5 og bemærkningerne til lovforslaget (L 38, FT 2023/24). Forarbejderne er i juridisk metode en væsentlig

³³ U 2011.1997H (*Højesterets dom om EMRK-praksis som fortolkningsbidrag*).

³⁴ Betænkning om inkorporering inden for menneskeretsområdet. Betænkning nr. 1546.

³⁵ Ibid.

³⁶ Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025.

kilde til at forstå både lovens hensigt og rækkevidde, særligt i relation til ny og uprøvet lovgivning.

37

Derudover anvendes administrative vejledninger, herunder fra Social- og Boligministeriet, som fortolkningsbidrag, da de uddyber myndighedspraksis og operationaliserer lovens bestemmelser for sagsbehandlere. Disse vejledninger benyttes i specialet til at vurdere, hvorvidt sagsbehandlingen i praksis sker i overensstemmelse med de krav og principper, der følger af Barnets Lov og forvaltningsretten.³⁸ Specialet trækker også på retsvidenskabelig litteratur inden for socialret, forvaltningsret og menneskerettigheder, herunder retslitteratur der bidrager med metodiske og teoretiske perspektiver på retskildelære og menneskeretlige standarder.³⁹

Empiriske data har desuden en væsentlig funktion som illustrativt grundlag. Her indgår VIVE's rapport fra 2022 om *Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark*, som identificerer en række retssikkerhedsmæssige problemstillinger, herunder sproglige barrierer og kulturelt uegnede testredskaber, der anvendes i forældrekompetencevurderinger. Rapporten anvendes til at vurdere, om forvaltningen lever op til de krav, der følger af blandt andet EMRK art. 8 og 14 samt Barnets Lov.⁴⁰ Endelig suppleres analysen af konkrete problemstillinger med sagsakter fra en grønlandsk kvinde, hvis barn er blevet anbragt uden for hjemmet i Danmark. Disse dokumenter udgør et værdifuldt supplement til de øvrige kilder og anvendes som praktisk dokumentation for, hvordan lovgivning og retsprincipper – såsom partsinddragelse, brug af tolk og proportionalitet – konkret håndteres i myndighedernes afgørelser. Sagsakterne synliggør mulige uoverensstemmelser mellem lovens intentioner og den administrative realisering og er benyttet med samtykke og i anonymiseret form.⁴¹

5 Barnets lov

Barnets Lov trådte i kraft 1. januar 2024, og erstatter derfor de regler der fremgik af lov om social service, vedrørende støtte til børn og unge, samt deres familier.⁴²

³⁷ Lovforslag nr. L 38, fremsat den 6. oktober 2023, FT 23/24.

³⁸ Social- og Boligministeriet: Håndbog om barnets lov., 2023 s.10.

³⁹ Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth: *Retskilder og retsteorier*, 6. udg., Djøf Forlag, 2021.

⁴⁰ VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022.

⁴¹ Sagsakter modtaget – *Anonymiseret*, fremgår som Bilag 1.

⁴² Socialret, børn og unge. Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg. s. 24.

Med barnets lov har børnene fået flere rettigheder, dette betyder, at barnets stemme og mening får større betydning i sagsbehandlingsprocessen. Derudover tages der afsæt i et tidssvarende børnesyn, så barnets eller den unges meninger og holdninger får en større betydning i sagsbehandlingsprocessen.⁴³ Helt grundlæggende er barnets bedste blevet et centralt hovedprincip under sagsbehandlingen, samt ved udfaldet af anbringelsessagerne. Selvom Barnets Lov er en ny hovedlov, er der mange bestemmelser og elementer, som er videreført fra serviceloven. Det er de processuelle regler i Barnets Lov, som har været til genstand for ændringer, hvoraf mange af de materielle regler er videreført fra serviceloven⁴⁴.

Det fremgår af forarbejderne til lovforslag til Barnets Lov, at indføre et nutidigt børnesyn, hvor barnets eller den unges oplevelser og perspektiv konsekvent tænkes ind og tillægges betydning i alle led af sagsbehandlingen. Lige fra behovsopklaring og indsats til opfølgning på trivsel og udvikling. Dette er gældende, uanset barnets eller den unges alder.

Fokuspunktet i Barnets Lov er, at børn og unge under 18 år skal anerkendes som individer med egne rettigheder og stemmer, der skal høres og inddrages aktivt under sagsforløbet.

Med ovennævnte, er dette derfor med til at styrke retssikkerheden for børn og unge, samt at sikre at de møder et system, der er tilpasset deres situation – et system – der tilbyder helhedsorienterede, målrettede og børnevenlige løsninger, som netop afspejler deres ønsker og behov.⁴⁵

Der er med indførelsen af Barnets Lov styrket nogle rettigheder. Jf. Barnets Lov § 3, stk. 1, indført partsstatus for børn der er fyldt 10 år – Førhen fik barnet først partstatus når de var fyldt 12, jf. tidligere lov om social service § 167. Dertil er dette en videreførelse af retstilstanden, men med en ændring af alderskravet for partsstatus. Efter den tidligere servicelov var det muligt for et barn under 12 år at opnå partsstatus, men dette beroede på en konkret og individuel vurdering af barnets modenhed og evne til at varetage sine egne interesser.⁴⁶ Denne adgang var dog ikke fastlagt i loven med en specifik aldersgrænse, men overlod i højere grad skønnet til myndighederne. Med Barnets Lov har lovgiver imidlertid fundet behov for at indføre en eksplicit lavere aldersgrænse for partsstatus, nemlig 10 år. Dette afspejler et ønske om at styrke barnets retsstilling og sikre en mere ensartet praksis, hvor børn

⁴³ Lovforslag nr. L 93, Folketinget 2022-23, s. 39.

⁴⁴ Socialret, børn og unge. Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg. s. 24,25.

⁴⁵ Lovforslag nr. L 93, Folketinget 2022-23, s. 39.

⁴⁶ Socialministeriets vejledning nr. 9007 af 7. januar 2014 om særlig støtte til børn og unge og deres familier, pkt. 106-107.

i højere grad og på et tidligere tidspunkt får mulighed for selvstændigt at deltage i og få rettigheder i sagsbehandlingen⁴⁷.

Dertil har barnet en grundlæggende rettighed, så barnet eller den unge har ret til indflydelse på de forhold, som vedrører dem, jf. Barnets Lov § 5, stk. 2. Denne rettighed følger af FN's børnekonvention art. 12 om barnets rettigheder. Dette betyder at børne- og ungerådgiveren skal lytte til barnet eller den unge, og inddrage barnets- eller den unges rettigheder når der træffes beslutninger om deres forhold, uanset hvor langt inde i sagsforløbet, de er. Barnets ret til indflydelse i sagsforløbet gælder også, når der er tale om faktisk forvaltningsvirksomhed, hvor der ikke er tale om en forvaltningsretlig afgørelse. Dertil skal barnets inddragelse i sagsforløbet ske med respekt for barnets alder, modenhed og ressourcer. Dette er dog ikke ensbetydende med, at barnet eller den unge har ansvaret for afgørelserne. Kommunen har den endelige beslutningskompetence for afgørelserne, dog med højere grad af inddragelse af barnets eller den unges meninger samt holdninger.⁴⁸

5.1 Historisk tilbageblik

Selvom Barnets Lov fremstår som en ny hovedlov på området, viderefører den i vidt omfang bestemmelserne fra den tidligere lov om social service.⁴⁹ Siden servicelovens vedtagelse i 1998 er der sket en række omfattende ændringer på børne- og ungeområdet. Allerede ved servicelovens indførelse blev centrale bestemmelser fra bistandsloven videreført, særligt dem der vedrørte støtte til børn og unge, samt deres familier.⁵⁰

Udviklingen af servicelovens bestemmelser har i høj grad været præget af Graversen-betænkningen fra 1990, der udgjorde det centrale grundlag for de ændringer, der blev foretaget i bistandsloven i 1993. Graversen-betænkningens primære formål var, at styrke børns retlige beskyttelse samt at sikre en forbedret retssikkerhed for deres familier, samt vigtigheden af en tidlig indsats. Denne retsudvikling har haft varig betydning og kan ses som et fundament for de senere reformer, herunder overgangen til Barnets Lov.⁵¹

⁴⁷ Lovforslag L 142, 2022/2023), almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.5.4

⁴⁸ Socialret, børn og unge' Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg., s. 36.

⁴⁹ Socialret, børn og unge' Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg., s. 24.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Betænkning om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge, 1990, s. 59

Graversen-betænkningen rettede en grundlæggende kritik mod bistandslovens bestemmelser på børne- og ungeområdet, særligt med henvisning til manglende retssikkerhed for de involverede parter. Et centralt kritikpunkt var den utilstrækkelige regulering af barnets og den unges retsstilling i sager om anbringelse udenfor hjemmet. På denne baggrund blev der som led i betænkningens anbefalinger gennemført væsentlige ændringer i bistandsloven i 1993. Disse omfattede blandt andet præcisering af retsstillingen under anbringelse, særskilte regler om barnets og den unges rettigheder, inddragelse af børn over 12 år i sagsbehandlingen, samt indførelse af egentlig partsstatus for børn, der var fyldt 15 år. Et af de mest betydningsfulde principper i betænkningen var desuden, en styrket indsats for tidlig forebyggelse over for børn og unge i udsatte positioner.⁵² Betænkningens anbefalinger lagde således grunden for en mere systematisk og retssikkerhedsorienteret tilgang til børne- og ungeområdet, og dannede samtidig fundament for udformningen af servicelovens regler på området. Ved servicelovens ikrafttræden i 1998 blev bistandslovens regler i vidt omfang videreført, om end i en mere nuanceret og rettighedsbaseret form. Efterfølgende lovændringer og reformer har yderligere præciseret og udbygget disse regler, hvilket har bidraget til en fortsat udvikling af retsbeskyttelsen for både børn, unge og deres familier.

Efter vedtagelsen af serviceloven i 1998 fortsatte udviklingen af børne- og ungeområdet i form af en række lovændringer, særligt i perioden 2001-2005. Disse ændringer blev ikke gennemført som led i en samlet reform, men som flere enkeltstående initiativer, der tilsammen havde karakter af en gradvis styrkelse af barnets retsstilling og retssikkerhed. Ændringerne havde til formål at fremme hensynet til barnets bedste, styrke kontinuiteten i anbringelsesforløb og understrege vigtigheden af tidlig og forebyggende indsats over for børn og unge med særlige behov.⁵³

Særligt anerkendelsen af barnets perspektiv og deltagelse i sagsbehandlingen blev fremhævet i denne periode. Dette skete blandt andet igennem udvidede regler om inddragelse af børn i beslutningsprocesser og tydeliggørelse af deres rettigheder – initiativer der kan føres tilbage til Graversen-betænkningens anbefalinger om inddragelse og partsstatus. Der opstod et øget fokus på at sikre at anbringelser ikke blot blev et administrativt greb, men et fagligt og juridisk funderet løsnings med barnets trivsel og udvikling i centrum.⁵⁴

I årene herefter, frem mod vedtagelsen af Barnets Lov, blev børneområdet præget af yderligere reformer og initiativer. Blandt de mest betydningsfulde tiltag var barnets reform 2011, der

⁵² Socialret, børn og unge' Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg., s. 49.

⁵³ Socialministeriet, Styrket indsats for udsatte børn og unge (2003), s. 3-6, 10-13.

⁵⁴ Ankestyrelsen, Evaluering af anbringelsesreformen (2005), s. 4-5, 16-18, 34-35.

systematiserede indsatsen over for udsatte børn og unge og indførte krav om børnefaglige undersøgelser, handleplaner samt styrkede krav til kommuners sagsbehandling.⁵⁵ Reformen havde til hensigt at styrke kontinuiteten i indsatsen og øge kvaliteten af anbringelsesforløbene. Den blev fyldt af en række evalueringer og rapporter, som påpegede på fortsatte udfordringer med retssikkerheden, kvaliteten og helhedsorientering i indsatsen.⁵⁶

Med den politiske aftale om Barnets Lov i 2022 og lovens ikrafttræden i 2024, blev der taget et samlet opgør med den fragmenterede lovgivning og den manglende helhed i den tidligere indsats.

Barnets lov viderefører mange af principperne fra de tidligere reformer, men samler og tydeliggør regelsættet i én hovedlov, hvor barnets bedste, tidlig indsats, stabilitet i anbringelser og barnets ret til at blive hørt og inddraget er gennemgående principper.⁵⁷

5.2 Delkonklusion

Udviklingen af børne- og ungeområdet fra bistandslovens ændringer i begyndelsen af 1990'erne og frem til vedtagelsen af Barnets Lov i 2024 kan beskrives som en gradvis, men markant retlig og værdimæssig transformation i varetagelsen af barnets bedste. Hvor bistandsloven og de tidligere bestemmelser i serviceloven primært fokuserede på støtteforanstaltninger i bredere forstand, blev der i løbet af 2000'erne og 2010'erne skabt en langt mere børnerettighedsorienteret tilgang, hvor barnets bedste, retssikkerhed og deltagelse kom i centrum. Gennem en række spredte, men væsentlige ændringer og reformer – herunder barnets reform – blev grundlaget lagt for den systematisering og kodificering, som barnets lov repræsenterer. Samlet set afspejler barnets lov således en historisk og juridisk udvikling, hvor barnets retsstilling er blevet tydeligere og mere beskyttet.

5.3 Barnets bedste

Det fremgår af FN's børnekonvention artikel 3, stk.1, at i alle foranstaltninger vedrørende børn, skal barnets tarv komme i første række⁵⁸. Danmark har siden 1991, ratificeret børnekonventionen, og derfor forpligtet til at fortolke de relevante love, efter bestemmelserne om barnets bedste i børnekonventionen.

⁵⁵ Socialministeriet, Aftaletekst: Barnets Reform (2010), s. 1–2, 4–6, 9–10.

⁵⁶ Rigsrevisionen, Beretning om anbringelser af børn og unge (Beretning nr. 21/2015), s. 5–6, 11–15, 28–31.

⁵⁷ Social- og Ældreministeriet, Lovforslag L 129: Forslag til lov om Barnets Lov, fremsat 16. marts 2022, s. 3–5, 13–14, 39–42.

⁵⁸ Børnekonventionen, bekendtgørelse af FN-konventionen af 20. november 1989.

Det fremgår af en rapport fra FN's børnekomite rapport fra 2013, at overstående artikel 3, stk. 1, om barnets bedste består af tre aspekter⁵⁹. Den materielle rettighed er barnets ret til, at dets bedste vurderes og prioriteres som en central faktor, når beslutningstagere skal afveje barnets interesser for at træffe en beslutning, der er bedst for barnet. Det andet aspekt, er fortolkningsprincippet som indebærer, at hvis en lovregel kan fortolkes på flere måder, skal fortolkningen ske, ud fra hvad der bedst fremmer barnets interesser.

Derudover indebærer det tredje aspekt, en proceduremæssig forpligtigelse. Denne indebærer, at vurderingen af, hvad der tjener barnets bedste er, skal understøttes af klare procedureregler. Beslutningstageren skal inddrage en vurdering af, hvordan beslutningen kan påvirke barnet – både positivt og negativt – og ifølge FN's børnekomité skal begrundelsen for beslutningen vise, at barnets rettigheder er blevet taget i betragtning.⁶⁰

Det fremgår af FN's børnekonvention artikel 12, stk. 1, at barnet skal sikres, at denne er i stand til at udforme sine egne synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet. FN's børnekomité fremhæver til dette, at princippet om barnets bedste i artikel 3, stk. 1, ikke kan anvendes korrekt, hvis barnets ret til at blive hørt efter børnekonventionens artikel 12 ikke respekteres.⁶¹

Princippet om barnets bedste udgør et bærende princip i både international og national lovgivning vedrørende børn, og har fået en central placering i dansk lovgivning ved vedtagelsen af Barnets Lov.

Det følger af Barnets Lov § 5, at barnets samt den unges holdninger og synspunkter tilvejebringes og inddrages løbende under sagsbehandlingen⁶². Det fremgår af forarbejderne til § 5 i Barnets Lov, at bestemmelsen indeholder elementer fra den tidligere lov om social service §§ 46, stk. 1, 46, stk. 3, om formålet med støtten samt barnets eller den unges ret til inddragelse og medieindflydelse i egen sag indgår i en samlet, ny rammesætning, der understreger barnets eller den unges grundlæggende ret til omsorg, beskyttelse og deltagelse – samt formålet med disse rettigheder.⁶³ Med indførelsen af § 5 i Barnets Lov foreslås det at indføre en bestemmelse, der eksplicit anerkender barnets og den unges rettigheder med henblik på at fremme et tidssvarende børnesyn, hvor barnets perspektiv og deltagelse

⁵⁹ FN's Børnekomité, General Comment No. 14 (2013): On the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1), CRC/C/GC/14, 29. may 2013.

⁶⁰ General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1)

⁶¹ Ibid.

⁶² Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025., § 3, stk. 3.

⁶³ Lovforslag nr. L 93, Folketinget 2022-23, s. 136

i egne sager styrkes. Bestemmelsen skal medvirke til, at den støtte og de foranstaltninger, der iværksættes efter Barnets Lov, planlægges og udføres under hensyntagen til barnets ret til omsorg, tryghed, beskyttelse og inddragelse. Dette forpligter såvel myndigheder som fagprofessionelle og øvrige voksne omkring barnet til at handle i overensstemmelse hermed.⁶⁴ Forslaget er i overensstemmelse med artikel 12 i FN's Børnekonvention, hvori det fastslås, at barnet har ret til at blive hørt i alle forhold, der vedrører det, og at barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.⁶⁵

Dette indebærer, at børne- og unge rådgiveren har en forpligtigelse til aktivt at inddrage barnets egne vurderinger og ønsker i sagsbehandlingen. Barnets synspunkter skal således ikke blot dokumenteres, men også tillægges betydning i beslutningsprocessen vedrørende dets forhold.⁶⁶

5.4 Børnekonventionens bestemmelser

Danmark ratificerede FN's Børnekonvention om Barnets Rettigheder (*Børnekonventionen*) den 19. juli 1991, og medførte dermed, at de danske myndigheder er retligt forpligtede til at sikre overholdelsen af konventionens principper i praksis.⁶⁷

Konventionens artikel 12 fastslår, at barnet har ret til frit at give udtryk for sine synspunkter i alle forhold, der vedrører det, og at disse synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med barnets alder og modenhed⁶⁸. Dette princip er et grundlæggende element i både international og national lovgivning og er i dansk lovgivning indarbejdet i Barnets Lov som det bærende hovedprincip. Det fremgår bl.a. af § 10 i Barnets Lov, hvor det blandt andet fastslås, at barnet skal høres, medmindre barnets modenhed eller sagens karakter konkret taler imod det.⁶⁹

I anbringelsessager har denne ret til at blive hørt særlig betydning, idet sådanne sager angår væsentlige indgreb i barnets liv og rettigheder. Barnets egne udtalelser kan give vigtig viden om trivsel, behov og relationer og skal derfor inddrages som en integreret del af den børnefaglige vurdering, der foretages efter Barnets Lov § 20. Denne retlige forankring af barnets ret til at blive

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Lovforslag nr. L 93, Folketinget 2022-23, s. 136

⁶⁶ I bid.

⁶⁷ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder.

⁶⁸ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, art. 12

⁶⁹ Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025., § 10.

hørt understøttes også af praksis fra FN's børnekomite, som har understreget, at retten til at blive hørt gælder i alle administrative og retlige processer, herunder anbringelsessager.⁷⁰

Som led i barnets ret til at udtrykke egne synspunkter frit og blive taget alvorligt i sagsbehandlingen, er det vigtigt, at barnets stemme ikke blot indhentes, men tillægges reel vægt i afgørelsesprocessen. En samtale med barnet er i sig selv ikke tilstrækkelig til at opfylde den forpligtigelse. Barnets perspektiv skal forstås i sin fulde sammenhæng og integreres aktivt i vurderingen af sagen. Det forudsætter, at myndighederne tager hensyn til barnets alder, udviklingsniveau og konkrete livssituation.⁷¹

5.5 Retten til respekt for privatliv og familieliv – EMRK art. 8

Danmark ratificerede Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) i 1953 og inkorporerede den i dansk ret ved lov nr. 285 af 29. april 1992⁷². Dette betyder, at konventionens bestemmelser har retsvirkning på linje med national lovgivning og kan påberåbes over for både myndigheder og domstole.⁷³ Artikel 8 i EMRK fastslår individets ret til respekt for privatliv og familieliv og er en grundpille i vurderingen af lovligheden og proportionaliteten af statens indgreb i familieforhold – herunder anbringelser af børn uden for hjemmet.

I tilfælde hvor børn adskilles fra deres forældre som følge af en anbringelse, er der tale om et indgreb i artikel 8-rettighederne. Et sådant indgreb kan kun anses for legitimt, hvis det har hjemmel i lov, forfølger et anerkendelsesværdigt formål – eksempelvis barnets tarv – og er nødvendigt og proportionalt.⁷⁴ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) har gentagne gange understreget, at tvangsanbringelser bør være midlertidige og kun benyttes, når der ikke findes mindre indgribende alternativer⁷⁵. Denne ret til familieliv og begrænsningen af statens adgang til at adskille børn fra deres forældre konkretiseres yderligere i FN's Børnekonvention, særligt artikel 9.⁷⁶ Denne bestemmelse fastslår, at et barn kun må adskilles fra sine forældre, hvis det er nødvendigt af hensyn til barnets tarv – eksempelvis ved omsorgssvigt eller misbrug. Samtidig indeholder artikel 9 klare

⁷⁰ General comment No. 12 (2009) The right of the child to be heard, s. 3

⁷¹ General comment No. 12 (2009) The right of the child to be heard §§ 21-25.

⁷² Lov nr. 285 af 29. april 1992 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

⁷³ Retsvidenskabsteori. Munk-Hansen, Carsten; 2022, side 102.

⁷⁴ Individets grundlæggende rettigheder. Elo Rytter, Jens; 5. udgave; 2024. side 57 til 59.

⁷⁵ *K. og T. mod Finland*, App. No. 25702/94, dom afsagt 12. juli 2001.

⁷⁶ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder, art. 9.

proceskrav: barnet og dets forældre har ret til at blive hørt i sagen, og barnet har ret til at opretholde kontakt med begge forældre, medmindre det strider mod barnets tarv.⁷⁷

Sammenholdt giver artikel 8 i EMRK og artikel 9 i Børnekonventionen en stærk menneskeretlig ramme, der både stiller materielle og processuelle krav til statens beslutninger om anbringelse. De to bestemmelser supplerer hinanden, idet EMRK giver retten et generelt værn mod uberettigede indgreb, mens Børnekonventionen fastlægger børnespecifikke garantier og krav til myndighedsudøvelsen.⁷⁸ Dette er særligt relevant i vurderingen af anbringelser af grønlandske børn i Danmark, hvor overrepræsentationen i statistikkerne rejser spørgsmål om proportionaliteten og nødvendigheden af sådanne indgreb i familielivet.

6 Oprettelse af særlig enhed med ekspertise i grønlandske sproglige og kulturelle forhold, der skal anvendes i børnesager

Der blev den 6. februar 2025 fremsat et lovforslag med forslag om ændring af Barnets Lov, som skulle sikre oprettelse af en særlig enhed med ekspertise i grønlandske sproglige og kulturelle forhold, der skal anvendes i børnesager.⁷⁹

I bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at det afgørende for retssikkerheden i anbringelsessager er, at det træffes ud fra et oplyst grundlag, baseret på en helhedsvurdering af barnets eller den unges forhold. Dette gælder også i sager om grønlandske familier, hvis kulturelle og sociale værdier efter ILO konventionen nr. 169 er forpligtet til at beskytte.⁸⁰

Derudover står der i bemærkningerne, at det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd VIVE offentliggjorde i 2022 en rapport, vedrørende børn med grønlandsk baggrund, som er anbragt i Danmark, hvoraf rapporten viste, at børn og unge med grønlandsk baggrund i højere grad end børn og unge med danske forældre anbringes på grund af deres forældres forhold og i mindre grad på grund af deres egne individuelle vanskeligheder.⁸¹ Denne rapport viste derudover, at vurderinger i grønlandske familier ofte bygger på mange informationskilder og tests, som ikke tager nok højde for det kulturelle og sproglige bias.⁸² Dertil har Institut For Menneskerettigheder rejst tvivl om

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Individets grundlæggende rettigheder. Elo Rytter, Jens; 5. udgave; 2024. side 57 til 59.

⁷⁹ L 139 Forslag til lov om ændring af barnets lov, Folketinget.

⁸⁰ Lovforslag L-139, Folketinget 24/25, bemærkninger til lovforslaget s. 3.

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid.

anvendelsen for de anvendte standardiserede psykologiske tests, som bruges i forbindelse med forældrekompetence undersøgelser i børnesager hos grønlandske familier. Institut For Menneskerettigheder påpegede, at disse tests ikke er tilpasset grønlandsk sprog og kultur, og at der derfor er risiko for, at resultaterne af disse test ikke giver en retvisende beskrivelse af forældrenes forældrekompetencer.⁸³

På baggrund af ønsket om, og forpligtigelsen til at beskytte oprindelige folks sociale, kulturelle og religiøse værdier og skikke – samt den særlige situation, herunder de historiske forhold, som personer med grønlandsk baggrund i Danmark befinder sig i, vurderes det, at der er behov for en særlig indsats for at sikre disse familiers rettigheder og værdier. Disse vurderinger gælder også i forbindelse med helhedsvurderinger af barnets, den unges og familiens forhold som grundlag for afgørelser om særlig støtte efter barnets lov eller lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.⁸⁴

På denne baggrund foreslås det i lovforslaget, at der oprettes en særlig enhed med ekspertise i grønlandske sproglige og kulturelle forhold.⁸⁵

Denne enhed skal først og fremmest yde støtte til kommunalbestyrelserne i sager, hvor der overvejes anbringelse af et barn eller ung med grønlandsk baggrund. Dette gælder i situationer, hvor der i forbindelse med undersøgelse eller vurdering efter §§ 22, 27 eller 51, stk.1, nr. 2, i Barnets Lov eller §§ 31 og 34, stk. 2, nr. 4, i lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, indgår en psykologisk vurdering af barnet eller den unge, en kommende forælder eller indehaveren af forældremyndigheden.⁸⁶ I disse tilfælde kan enhedens udredning erstatte anvendelsen af en standardiseret psykologisk test. Udredningen skal munde i ud i en konklusion, som indgår i beslutningsgrundlaget for afgørelser truffet af kommunalbestyrelsen, børne- og ungeudvalget eller ungdomskriminalitetsnævnet. Derudover foreslås det, at enheden får til opgave at gennemgå de psykologiske vurderinger i allerede iværksatte anbringelser, hvor der er – eller med rimelighed kan antages at have været benyttet standardiserede psykologiske tests.⁸⁷ På baggrund af denne gennemgang udarbejder enheden en samlet vurdering, som kan anvendes af kommunalbestyrelsen eller ungdomskriminalitetsnævnet ved overvejelse af, om en tidligere afgørelse om anbringelse bør genoptages. Det er i disse tilfælde kun kommunalbestyrelsen, der alene kan anmode om enhedens

⁸³ Lovforslag L-139, Folketinget 24/25, bemærkninger til lovforslaget s. 3.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Ibid.

bistand til enten udredning eller gennemgang, hvis der foreligger samtykke fra en relevant part – det vil sige en forældremyndighedsindehaver, en kommende forælder eller en ung, der er fyldt 15 år. Dette krav om samtykke kan dog fraviges, hvis det vurderes nødvendigt af hensyn til barnets eller den unges bedste.⁸⁸

Dertil blev der den 24. april 2025 vedtaget ændringen af Barnets Lov med det formål at styrke retssikkerheden for grønlandske familier i Danmark. Denne lovændring, offentliggjort som lov nr. 408 af 29. april 2025, indebærer oprettelsen af en særlig enhed under Den Nationale Videns- og Specialerådgivningsorganisationen (*VISO*), som besidder ekspertise i grønlandske sproglige og kulturelle forhold.⁸⁹

6.1 ILO-Konventionen nr. 169 om oprindelige folk og selvstændige stammefolk i selvstændige stater

Danmark ratificerede som det første land ILO-konventionen nr. 169 om oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater i 1996. Konventionen anerkender oprindelige folks ret til at bevare og udvikle deres identitet, sprog, sociale værdier og institutioner.⁹⁰ Selvom konventionens primære anvendelsesområde er Grønland, har den også relevans for grønlændere bosat i Danmark. Det følger af konventionens artikel 2, at Danmark er forpligtet til at sikre, at oprindelige folk nyder samme rettigheder og friheder uden diskrimination, og at deres kultur og sprog respekteres i kontakten med myndighederne.⁹¹

I forhold til anbringelsessager i Danmark, hvor børn med grønlandsk baggrund indgår, skaber konventionen dermed en normativ forpligtigelse for danske myndigheder til at sikre, at sagsbehandlingen tager højde for kulturelle og sproglige forhold. Det indebærer blandt andet, at der skal ydes relevant tolkebistand, og vurderinger og afgørelser foretages med udgangspunkt i en kulturforståelse, som anerkender og respekterer grønlandske familiemønstre og værdier. Dette stemmer overens med konventionens artikel 5⁹², der forpligter staten til at respektere oprindelige folks særlige sociale og kulturelle karakteristika i juridiske og administrative beslutninger.

⁸⁸ Lovforslag L-139, Folketinget 2024-25, bemærkninger til lovforslaget s. 4

⁸⁹ Lov 2025-04-29 nr. 408 om ændring af Barnets Lov.

⁹⁰ Bekendtgørelse 1997-10-09 nr. 97 af ILO-konvention nr. 169 af 28. juni 1989 vedrørende oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater.

⁹¹ I bid, art. 2.

⁹² I bid, art. 5.

ILO-169 konventionen bidrager således til at styrke det retlige værn mod diskrimination og kulturel ufølsomme afgørelser i sager om børn og familier med grønlandsk baggrund, og er et vigtigt fortolkningsredskab i forhold til nationale forvaltningsretlige principper og afgørelser.

Når man taler om grønlændere, og hvilke minoriteter de tilhører, opfattes grønlændere i Danmark ikke som en etnisk minoritet, men som en del af det danske folk, da grønlændere i Danmark er danske statsborgere.⁹³ Denne opfattelse af grønlændere som en ikke etnisk minoritet medfører, at de ikke kategoriseres særskilt i forvaltningspraksis, hvor særlige rettigheder vedrørende etniske minoritetsgrupper finder anvendelse. Dette kan medføre, at grønlændernes særlige kulturelle og sproglige behov bliver overset i kontakten med myndighederne.⁹⁴

Modsat den nationale tilgang til, at grønlændere ikke bliver anerkendt som en minoritet, er der i international ret, som ILO-169 konventionen der anerkender grønlænderne som en oprindeligt folk. Der foreligger derfor et dobbelt forhold, hvor grønlændere i national ret ikke anerkendes som en minoritet, men i international ret har særlige rettigheder som et oprindeligt folk. Dette kan skabe et spændingsfelt i praksis. I sager om anbringelse af børn med grønlandsk baggrund, hvor sproglige og kulturelle forskelle kan have afgørende betydning, stiller det særlige krav til myndighederne om at sikre både retssikkerhedsmæssig og kulturel sensitivitet. Dette indebærer eksempelvis brug af kvalificerede tolke, forståelse for grønlandske familieværdier samt inddragelse af folk med ekspertise i grønlandske forhold i beslutningsprocesser.⁹⁵

6.2 Forbud mod diskrimination – EMRK art. 14

Siden Danmark har ratificeret Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), er alle personer, herunder grønlændere i Danmark, beskyttet mod diskrimination på grund af f.eks. etnisk oprindelse, race, køn eller sprog. Det skal dog bemærkes, at diskriminationsforbuddet i artikel 14 i EMRK ikke gælder selvstændigt, men kun i forbindelse med en anden rettighed, som er beskyttet af konventionen. Diskriminationen skal således relatere sig til udøvelsen eller nydelsen af en af konventionens øvrige rettigheder.⁹⁶

⁹³ <https://www.sbst.dk/voksne/udsatte-groenlaendere/om-udsatte-groenlaendere>.

⁹⁴ Ligebehandling af Grønlændere i Danmark, Institut for Menneskerettigheder, 2015, s. 6.

⁹⁵ <https://uim.dk/nyhedsarkiv/2024/december/regeringen-vil-styrke-ligebehandling-af-herboende-groenlaendere/>

⁹⁶ Lovbekendtgørelse om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, nr.138, af 26. januar 2022, art. 14

6.2.1 CASE OF D.H. AND OTHERS v. THE CZECH REPUBLIC⁹⁷

Denne sag handler om en række roma-børn i Tjekkiet, som blev placeret i særlige skoler beregnet til børn med intellektuelle handicap. Disse skoler tilbød undervisning på et lavere fagligt niveau, hvilket havde stor betydning for børnenes fremtidige uddannelsesmuligheder.

Placeringen i specialskolerne skete ofte på baggrund af standardiserede tests, som ikke tog hensyn til sproglige og kulturelle forskelle. Dermed risikerede disse børn at blive fejlklassificeret og ekskluderet fra den almindelige skolegang, selvom de i virkeligheden ikke havde læringsvanskeligheder. Undersøgelser viste, at børnene var markant overrepræsenterede i disse skoler, hvilket påpegede en praksis, der havde en ulige og negativ effekt på en bestemt folkegruppe.⁹⁸

Sagen blev behandlet af den Europæiske Menneskerettigheds Domstol, som kom frem til, at der var sket en overtrædelse af EMRK art. 14, om retten til ikke at blive diskrimineret. Derudover fandt de også, at der var sket en overtrædelse af art. 2, protokol 1, omkring retten til uddannelse.⁹⁹

Den Europæiske Menneskerettigheds Domstol kom frem til, at myndighederne ikke nødvendigvis har haft til hensigt at diskriminere, men at praksis havde ført til, at en systematisk og ulige behandling af roma-børnene. Det blev derfor klassificeret som indirekte diskrimination – altså diskrimination, der opstår som følge af neutrale regler eller rutiner, men som i praksis rammer en bestemt gruppe.¹⁰⁰

Ud fra ovenstående dom kan det siges, at den Europæiske Menneskerettigheds Domstol for første gang klart slog fast, at indirekte diskrimination kan være en krænkelse af menneskerettighederne. Det betyder at love og praksis, som ikke virker diskriminerende på overfladen, i praksis kan ramme en bestemt gruppe negativt – og dermed kan være imod EMRK – også selvom det ikke er hensigten at diskriminere.

Dette har ændret, hvordan stater og institutioner skal forholde sig til diskrimination – det handler ikke længere om intentioner, men også de efterfølgende konsekvenser.

Dertil understregede Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at myndighederne har pligt til at kunne dokumentere, hvorfor en bestemt praksis fører til forskelsbehandling, og om denne

⁹⁷ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (2007). D.H. and Others v. the Czech Republic, Grand Chamber, dom af 13. november 2007, Appl. No. 57325/00.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Ibid.

forskelsbehandling er sagligt begrundet.¹⁰¹ Tjekkiet kunne i overstående sag ikke dokumentere, at overplaceringen af romabørnene i specialskoler var nødvendigt eller proportionalt. Dette har så efterfølgende ført til, at flere lande er begyndt at indsamle data, netop for at kunne dokumentere og overvåge ulighed blandt de forskellige befolkningsgrupper.¹⁰²

Afgørelsen i dommen har ført til, at den har præcedens for senere lignende sager – Dertil er medlemsstaterne forpligtet til at være opmærksomme på skjulte og utilsigtede diskriminerende virkninger.

Når man ser dommen i lyset af den grønlandske befolkningsgruppe i Danmark, kan det give anledning til nogle vigtige overvejelser om, hvordan man i Danmark håndterer forskellige folkeslag – som eksempelvis grønlændere, som ofte befinder sig en sårbar position i samfundet.

Undersøgelser viser, at diskrimination mod grønlændere i Danmark er et overset problem, og dette er også aktuelt i forhold til anbringelser af grønlandske børn i Danmark.¹⁰³

Regeringen har i februar 2025 fremlagt en handlingsplan mod racisme, hvor der er blevet afsat en ramme på 35 mio. kr. i årene 2025-2028 til bekæmpelse af diskrimination af grønlændere som er bosiddende i Danmark.¹⁰⁴

Det er velkendt, både i forskningslitteraturen og i politiske drøftelser, at personer med grønlandsk baggrund ofte oplever både direkte og indirekte former for diskrimination i det danske samfund. Denne diskrimination kan komme til udtryk på forskellige niveauer – herunder i mødet med velfærdsinstitutioner, sociale myndigheder og retssystemet. Flere rapporter og undersøgelser har dokumenteret, at grønlændere i Danmark i en række sammenhænge mødes med negative forståelser, stereotypisering samt manglende kulturel og sproglig forståelse fra myndighedernes side. Sådanne forhold er også anerkendt i politiske kredse, hvor der er rejst kritik af den manglende inklusion og anerkendelse af den grønlandske befolknings særlige position som oprindelige folk og som del af det danske rigsfællesskab.¹⁰⁵

Denne form for indirekte diskrimination kan få alvorlige konsekvenser i sager om tvangsanbringelse af børn, hvor myndighedernes vurderinger i høj grad bygger på faglige skøn, herunder psykologiske

¹⁰¹ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (2007). D.H. and Others v. the Czech Republic, Grand Chamber, dom af 13. november 2007, Appl. No. 57325/00.

¹⁰² <https://www.justiceinitiative.org/litigation/dh-and-others-v-czech-republic>.

¹⁰³ Handlingsplan mod racisme, Udlændinge- og Integrationsministeriet, februar 2025, s. 7

¹⁰⁴ I bid.

¹⁰⁵ Ligebehandling af Grønlændere i Danmark, Institut for Menneskerettigheder, 2015, s. 6.

udredninger, forældrekompetence undersøgelser og sociale rapporter. Hvis disse vurderinger ikke eksplicit tager højde for kulturelle, sproglige, og sociale særtræk, der kendetegner mange grønlandere bosat i Danmark, risikerer myndighederne at træffe afgørelser på et mangelfuldt eller skævvredet grundlag. Særligt problematisk kan det blive, hvis professionelle vurderinger foretages ud fra normer og idealer, som ikke tager højde for den grønlandske befolknings livsformer og sociale realiteter – dette kan eksempelvis være familiemønstre, historisk mistrivsel og traumer, som er knyttet til koloniseringen, sprogskifte samt tvangsinstitutionalisering.¹⁰⁶

7 Anbringelsesgrundlaget

Anbringelse af et barn udenfor hjemmet udgør et af de mest vidtgående indgreb i barnets og familiens liv og forudsætter derfor opfyldelse af en række materielle og processuelle betingelser.¹⁰⁷ Som udgangspunkt skal der være gennemført en børnefaglig undersøgelse efter Barnets Lov § 20, inden der træffes en afgørelse om anbringelse af et barn. Undtagelsesvist kan en anbringelse iværksættes akut, jf. Barnets Lov § 46, stk.3, eller som en tvangsmæssig foranstaltning efter Barnets Lov § 47. Barnets lov opererer med to hovedformer for anbringelse – en frivillig anbringelse efter Barnets Lov § 46, eller en tvangsmæssig anbringelse jf. § 47 i Barnets Lov.

7.1 Den børnefaglige undersøgelse

Den børnefaglige undersøgelse udgør både et materielt og et processuelt element i sagsbehandlingen. Den fungerer dels som det centrale beslutningsgrundlag for kommunens vurdering af, hvilke foranstaltninger, der måtte være nødvendige til støtte for barnet eller den unge, dels som en retssikkerhedsmæssig garanti for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, og at barnets og forældrenes perspektiver inddrages i overensstemmelse med forvaltningsretlige og børneretlige principper.¹⁰⁸ Undersøgelsen rummer elementer, der tjener til den socialfaglige vurdering – herunder en belysning af barnets udvikling og trivsel – men også retssikkerhedselementer i form af pligt til inddragelse af henholdsvis barnet, forældremyndighedsindehaveren og eventuelt en forælder uden

¹⁰⁶ Ligebehandling af Grønlandere i Danmark, Institut for Menneskerettigheder, 2015, s. 6.

¹⁰⁷ Socialret, børn og unge' Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg., s. 309.

¹⁰⁸ Vejledning om den børnefaglige undersøgelse (Delvejledning 2 til Barnets Lov), januar 2024, s. 11-13.

forældremyndighed.¹⁰⁹

Det processuelle og materielle er således tæt sammenvævet, og undersøgelsens formål er ikke alene at sikre kvaliteten af afgørelsesgrundlaget, men også at overholde grundlæggende retsprincipper.

Efter Barnets Lov § 20, stk.1, skal kommunen træffe afgørelse om gennemførelsen af en børnefaglig undersøgelse, når der er grund til at antage, at der foreligger en *alvorlig eller kompleks sag*.¹¹⁰ Dette kriterium indebærer, at der skal være tale om forhold, som rækker ud over, hvad der enten kan håndteres ved almindelig rådgivning eller vejledning efter Barnets Lov § 28, eller gennem tidlige forbyggende indsatser efter §§ 21 og 30 i Barnets Lov.

Det er således en betingelse for, at en undersøgelse iværksættes, at der foreligger en vis tyngde og kompleksitet i problemstillingen.

Set i lyset af undersøgelsens dobbelte funktion må den anses som en såkaldt garantiforskrift, hvilket betyder, at manglende eller mangelfuld gennemførelse kan få retsvirkninger for afgørelsen, der træffes på baggrund heraf. En anbringelse vil derfor være ugyldig, hvis den iværksættes uden lovligt eller tilstrækkeligt grundlag i form af en børnefaglig undersøgelse¹¹¹, medmindre der foreligger tungtvejende grunde eller en akut undtagelse efter lovens § 46, stk. 3.

Det fremgår endvidere af loven, at undersøgelsen skal afsluttes inden en frist på fire måneder fra det tidspunkt, hvor kommunen er blevet opmærksom på, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte, jf. Barnets Lov § 20, stk.3.¹¹² Denne frist har til formål at sikre en hurtig og effektiv indsats, uden at det går udover grundigheden samt retssikkerheden i oplysningsgrundlaget.

I modsætning til den tidligere bestemmelse i servicelovens § 50, stiller Barnets Lov ikke udtrykkelige formkrav til indholdet af den børnefaglige undersøgelse. Lovens § 22 angiver i stedet, at undersøgelsen skal tilrettelægges ud fra en helhedsbetragtning, hvor både udfordringer og ressourcer hos barnet eller den unge, familien og netværket skal belyses. Denne formulering afspejler et skift i retningen af en mere fleksibel og situationsbestemt tilgang, hvor det overordnede sigte er, at sagsbehandlingen skal være tilpasset sagens kompleksitet og konkret anvendelig i forhold til at afdække støttebehovet.¹¹³

¹⁰⁹ Vejledning om den børnefaglige undersøgelse (Delvejledning 2 til Barnets Lov), januar 2024, s. 28-29

¹¹⁰ Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025., § 20, stk.1.

¹¹¹ Socialret, børn og unge' Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg., s. 242.

¹¹² Socialret, børn og unge' Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg., s. 254.

¹¹³ Vejledning om den børnefaglige undersøgelse (Delvejledning 2 til Barnets Lov), januar 2024, s. 21-22.

7.2 Frivillig anbringelse

Efter Barnets Lov § 46, stk. 1, kan der træffes afgørelse om frivillig anbringelse, såfremt følgende tre betingelser er opfyldt,

Det fremgår af § 46 i Barnets Lov, hvilke betingelser der skal være opfyldt for, at der kan træffes afgørelse om frivillig anbringelse,

Det fremgår af ordlyden i § 46, stk. 1,

” 1) Anbringelsen skal være af væsentlig betydning af hensyn til barnets eller den unges særlige behov for støtte,

2) der skal foreligge samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og fra den unge, der er fyldt 15 år, og

3) der skal være gennemført en undersøgelse af barnets eller den unges forhold ”¹¹⁴

Disse kriterier for frivillig anbringelse er formuleret bredt og giver kommunen en vis skønssramme i vurderingen af barnets samlede behov. Frivillig anbringelse benyttes typisk, hvis det vurderes, at barnet befinder sig i mistvivl, og at anbringelsen udenfor hjemmet kan være en nødvendig og hensigtsmæssig foranstaltning.¹¹⁵

Samtykket skal jf. § 46, stk. 2, være informeret, hvilket indebærer, at både den unge og forældremyndighedsindehaveren skal være gjort bekendt med, hvad anbringelsen indebærer – herunder dens formål og forventede varighed. Desuden skal afgørelsen indeholde en begrundelse, der angiver formålet med anbringelsen, jf. § 46, stk. 5.¹¹⁶

Efter § 46, stk. 3, er det muligt at træffe afgørelse om frivillig anbringelse, selv uden forudgående børnefaglig undersøgelse, hvis der foreligger et akut behov – eksempelvis i tilfælde af forældrenes sygdom eller midlertidigt fravær af omsorgsmulighed. I sådanne tilfælde skal den børnefaglige undersøgelse dog igangsættes umiddelbart efter anbringelsen.¹¹⁷

¹¹⁴ Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025. § 46, stk. 1

¹¹⁵ Socialret, børn og unge' Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg., s. 311.

¹¹⁶ I bid.

¹¹⁷ Socialret, børn og unge' Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg., s. 313.

7.3 Tvangsmæssig anbringelse

Tvangsmæssig anbringelse uden samtykke kan ske efter barnets lov § 47, når der foreligger en åbenbar risiko for, at barnets eller den unges *sundhed* eller *udvikling* vil lide alvorlig skade.¹¹⁸

Begrebet ”sundhed” skal i denne sammenhæng forstås bredt som barnets eller den unges almentilstand, men ”udvikling” refererer til barnet eller den unges fremtidige opvækstbetingelser.¹¹⁹

De materielle betingelser for, at der kan foretages en tvangsmæssig anbringelse, fremgår af Barnets Lov § 47, stk. 1, nr. 1-4. Situationer hvor der kan være et grundlag for tvangsmæssig anbringelse er,

- ” 1) utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge,*
- 2) overgreb, som barnet eller den unge har været udsat for,*
- 3) misbrugsproblemer, kriminell adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge, eller,*
- 4) andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge.”¹²⁰*

Det skal bemærkes, at disse forhold ikke i sig selv er tilstrækkelige til at begrunde en tvangsmæssig anbringelse. De skal vurderes i sammenhæng med den samlede situation, og det er en forudsætning, at der foreligger en åbenbar risiko og alvorlig skade, og at barnets behov ikke kan imødekommes ved den fortsatte forbliven i hjemmet.¹²¹

8 Anbringelser af grønlandske børn i Danmark

Anbringelsen af grønlandske børn i Danmark rejser en række retssikkerhedsmæssige, kulturelle samt etiske spørgsmål, som aktualiseres af både historiske erfaringer og nyere forskning samt lovgivning indenfor området. Hertil viser VIVE’s rapport fra 2022, en tydelig overrepræsentation af børn med grønlandsk baggrund i anbringelsessager, samt en praksis hvor forældrekompetencer ofte er baseres på testmetoder, der ikke er tilpasset grønlandsk sprog og kultur.¹²²

¹¹⁸ Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025. § 47, stk.1

¹¹⁹ Social- og Ældreministeriet, Bemærkninger til lovforslag L 129: Forslag til lov om Barnets Lov, FT 21/22, s. 42–43.

¹²⁰ Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025. § 47, stk.1, nr. 1-4.

¹²¹ Social- og Boligstyrelsen, Vejledning om anbringelse (Delvejledning 4 til Barnets Lov), januar 2024, s. 38

¹²² VIVE’s rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022, s. 7

Anbringelser af børn med en grønlandsk baggrund i Danmark er et område, hvor juridiske, kulturelle og sociale faktorer krydser hinanden og skaber en kompleks praksis på området. Ifølge VIVE's rapport fra 2022 er der en markant overrepræsentation af grønlandske børn i anbringelsessystemet sammenlignet med danske børn, og rapporten påpeger, at anbringelserne i højere grad skyldes forældrenes forhold end barnets egne vanskeligheder.¹²³

Dette kan indikere, at vurderingsgrundlaget, i sager der vedrører grønlandske familier, adskiller sig fra praksis i de øvrige sager. Et centralt aspekt der har ført til adskillig kritik, er brugen af de standardiserede psykologiske tests i vurderingen af forældrekompetenceundersøgelserne, hvoraf disse testredskaber er udviklet og tilpasset til dansk kultur og ikke nødvendigvis tilpasset grønlandsk sprog og kultur, hvilket har rejst spørgsmål om testenenes validitet, samt retssikkerheden for de berørte familier.

Det fremgår af rapporten *Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner* som VIVE publicerede i 2022, at børn der bor i Danmark, hvor én af forældrene kommer fra Grønland, anbringes 5-7 gange oftere end børn med danske forældre.

Rapporten påpeger at sproglige udfordringer vanskeliggør samarbejde mellem sagsbehandlere og forældre.¹²⁴

*'' I nogle anbringelsessager er der tolk på alle møder – i andre sker det ikke, selvom forældrene ikke fuldt ud forstår, hvad der bliver sagt. Når der ikke altid bruges tolk, handler det i nogle sager om, at sagsbehandlerne ikke ser et behov for tolk, fx fordi de har svært ved at aflæse, hvor meget forældrene forstår ''*¹²⁵

Overstående problematik bringer retssikkerhedsmæssige udfordringer for de involverede parter. Det fremgår af Socialministeriets vejledning, at myndighederne skal rekvirere tolkebistand, hvis der er tvivl om, hvorvidt en borger forstår tilstrækkeligt dansk. Dette er især gældende for sager, hvor den sproglige barriere kan påvirke forståelsen af sagens indhold og konsekvenser.¹²⁶

¹²³VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022, s. 7

¹²⁴VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022, s. 8.

¹²⁵ I bid.

¹²⁶ Socialministeriets vejledning nr. 21 af 24. februar 2004, punkt 38.

Denne problemstilling skal ses i lyset af flere forvaltningsretlige grundprincipper.

Lighedsgrundsætningen er en central ulovreguleret forvaltningsretligt grundprincip, der forpligter offentlige myndigheder til at behandle sager ens, medmindre der vurderes at der foreligger nogle saglige grunde til at behandle sagen anderledes.¹²⁷ Princippet har derfor en særlig betydning i anbringelsessager, hvor grønlandske forældre kan opleve sproglige udfordringer i kommunikationen med de danske myndigheder. Proportionalitetsprincippet er også relevant i sager om de grønlandske forældres møde med de danske myndigheder. Proportionalitetsprincippet i forvaltningsretten indebærer, at indgribende foranstaltninger som anbringelse udenfor hjemmet alene må iværksættes, hvis de fremstår som nødvendige og afstemt i forhold til de formål, der søges opnået¹²⁸. Dette forudsætter at indgribende foranstaltninger som anbringelse uden for hjemmet alene må iværksættes, hvis de fremstår som nødvendige og afstemt i forhold til det formål, der søges opnået. Dette forudsætter, at sagen er tilstrækkeligt og korrekt oplyst, så myndighederne har et validt grundlag for deres afgørelse. I sager, hvor der foreligger sproglige barrierer – som eksempelvis når en forælder med grønlandsk baggrund ikke behersker dansk i tilstrækkelig grad - kan manglende brug af kvalificerede fortolkning føre til en forringet forståelse af væsentlige forhold. Dermed øges risikoen for, at der træffes beslutninger samt afgørelser på et utilstrækkeligt grundlag, hvilket kan medføre indgreb, der er uproportionelle i forhold til barnets og familiens reelle behov og situation.

Man skal som offentlig myndighed også følge princippet om god forvaltningsskik. Denne forpligter offentlige myndigheder til at udøve deres funktioner med respekt for borgernes retssikkerhed, hvilket b.la. indebærer, at kommunikationen mellem sagsbehandlere og borgere skal være forståelig, tilgængelig og tilpasset den enkeltes forudsætninger.¹²⁹ I anbringelsessager, hvor forældrene ikke taler eller forstår dansk på et niveau, der muliggør en reel forståelse af sagsforløb, rettigheder og pligter, har myndighederne en særlig forpligtelse til at sikre kvalificeret tolkebistand.¹³⁰ Manglende brug af tolk under samtaler og møder kan ikke alene forringe forældrenes mulighed for at forstå sagens indhold og give informeret samtykke, men udgør også en væsentlig tilsidesættelse af hensynet til retssikkerhed og værdig behandling. Dette er særlig kritisk i sager om anbringelse, hvor konsekvenserne for barnets og familiens liv er dybt indgribende. En forvaltning, der undlader at

¹²⁷ Socialret, børn og unge' Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg, s. 27.

¹²⁸ I bid.

¹²⁹ Forvaltningsret – Sagsbehandling, Revsbech, K. Nørgaard, A, C. Garde, J. 7. udg. S. 40.

¹³⁰ Socialministeriets vejledning nr. 21 af 24. februar 2004, punkt 38.

afhjælpe sproglige barriere, risikerer derfor at handle i strid med både forvaltningsretlige normer og grundlæggende etiske standarder for myndighedsudøvelse.

Det skal derudover nævnes, at rapporten tager udgangspunkt i de tidligere bestemmelser om børn og unge i serviceloven – dog er mange af de bestemmelser videreført i barnets lov med materielle ændringer som tidligere nævnt.¹³¹

En væsentlig problematik, som også tages omhandles i rapporten, er, at de børnefaglige undersøgelser dækker et bredt spektrum af udfordringer og ressourcer, men at forældrekompetence undersøgelserne bør tilpasses sprog og kultur. Dette er med lovændringen af barnets lov om oprettelse af en særlig enhed med ekspertise i grønlandske sproglige og kulturelle forhold blevet ændret, hvor der nu i sager om mulig anbringelse af et barn eller en ung fra en familie med grønlandsk baggrund, hvor der normalt ville blive brugt en standardiseret psykologisk test, skal kommunen i stedet anmode den særlige enhed med grønlandsk sproglige og kulturel ekspertise om at foretage en udredning. Udredningens konklusion skal derfor fremover indgå i grundlaget for afgørelsen i sagen.¹³²

8.1 VIVE's rapport og oprettelsen af en særlig enhed i Barnets Lov

Børn med grønlandsk baggrund er markant overrepræsenterede i anbringelsesstatistikkerne i Danmark. Ifølge VIVE's undersøgelse fra 2022 er 5-7 % af børn med grønlandske forældre anbragt uden for hjemmet, mens tallet kun er 1 % for børn med to danske forældre. Undersøgelsen dokumenterer endvidere, at børn med grønlandsk baggrund i højere grad anbringes på baggrund af forældrenes forhold snarere end barnets egne vanskeligheder¹³³. Dette rejser væsentlige spørgsmål om ligebehandling og retssikkerhed i mødet mellem grønlandske familier og det danske anbringelsessystem.

Et centralt kritikpunkt i VIVE-rapporten er myndighedernes anvendelse af standardiserede psykologiske tests i vurderingen af forældres kompetencer og børns trivsel. Disse tests er udviklet på baggrund af dansk sprog og kultur og er derfor ikke tilpasset grønlandske forhold. Ifølge både VIVE og Institut for Menneskerettigheder indebærer det en betydelig risiko for kulturelle og sproglige bias, som kan føre til fejlbehæftede vurderinger og dermed til afgørelser truffet på et utilstrækkeligt og

¹³¹ Socialret, børn og unge' Hartoft, Klausen, Mørk & Schultz, 3. udg., s. 25.

¹³² Lovbekendtgørelse nr. 283, af. 17. marts. 2025, § 171 b.

¹³³ VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022, s. 6-7.

skævvredet grundlag¹³⁴. Dette er problematisk set i lyset af Barnets Lov § 22, som stiller krav om, at børnefaglige undersøgelser skal baseres på en helhedsvurdering og tilrettelægges ud fra barnets og familiens samlede forhold, herunder også sproglige og kulturelle aspekter.

For at imødegå disse problemer trådte lov nr. L 139 i kraft den 1. maj 2025, hvormed §§ 171 a–d blev indsat i Barnets Lov. Lovændringen medfører oprettelsen af en særlig enhed under VISO med ekspertise i grønlandske sproglige og kulturelle forhold. Enheden har til opgave at foretage udredninger i sager, hvor kommunen ellers ville have anvendt en standardiseret psykologisk test, såfremt barnet eller dennes familie har grønlandsk baggrund eller tæt tilknytning hertil. Udredningen skal indgå i afgørelsesgrundlaget for anbringelser og sikre, at der foretages kultursensitive vurderinger¹³⁵.

Derudover forpligtes kommunerne til at gennemgå allerede trufne anbringelsesafgørelser, hvor sådanne tests er anvendt, med henblik på eventuel genoptagelse, hvis vurderingsgrundlaget har været misvisende. Enhedens rolle omfatter således både forebyggelse af retssikkerhedsbrud i nye sager og afhjælpning af tidligere fejl. I betænkningen til lovforslaget udtrykker flere politiske partier tilfredshed med ordningen, som ses som en nødvendig styrkelse af retssikkerheden for grønlandske familier. Særligt fremhæver Enhedslisten og Naleraq, at manglende kulturtilpasning i test og sagsbehandling har udgjort en reel risiko for diskrimination¹³⁶.

Sideløbende med de strukturelle problemstillinger fremhæver VIVE-rapporten også, at kulturelle misforståelser spiller en central rolle i mange anbringelsessager. Der rapporteres om gentagne tilfælde, hvor grønlandske forældres opdragelsesformer, værdier og kommunikationsformer tolkes negativt af danske myndigheder. Eksempelvis beskrives det, hvordan forældres ydmyge eller tilbagetrukne adfærd ved møder med kommunen kan blive misforstået som passivitet eller manglende forældreevne. Ligeledes kan forskelle i forståelsen af barnets autonomi, struktur i hverdagen og familieroller føre til fejltolkninger af forældrenes handlemønstre¹³⁷.

Disse misforståelser har betydelige retssikkerhedsmæssige implikationer, idet de kan føre til, at barnets tarv og familiens ressourcer vurderes på et fejlagtigt grundlag. VIVE bemærker også, at der i

¹³⁴VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022, s. 69-71.

¹³⁵ Lovforslag L 139, *Ændring af Barnets Lov (2024-25)*, §§ 171 a–d.

¹³⁶ Betænkning over L 139, Folketinget 2024-25, s. 2-3.

¹³⁷ VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022, s. 8-9.

flere sager ikke anvendes tolk, selv når forældrenes grønlandske sprogbaggrund gør det nødvendigt. Dette svækker forældrenes mulighed for at forstå og deltage aktivt i processen og compromitterer dermed deres ret til inddragelse, som er sikret i Barnets Lov § 5¹³⁸.

Forældre oplever desuden i nogle tilfælde, at deres grønlandske baggrund i sig selv fører til mistænkeliggørelse eller forskelsbehandling. Denne oplevelse forstærker mistilliden til myndighederne og vanskeliggør opbygningen af det tillidsfulde samarbejde, der er en forudsætning for forebyggende indsatser. Ifølge VIVE vælger nogle familier derfor at undlade at søge hjælp af frygt for, at en henvendelse til kommunen automatisk fører til anbringelse¹³⁹.

Lovændringen søger i denne sammenhæng at skabe bedre betingelser for kulturforståelse i sagsbehandlingen. Den særlige enhed forudsættes at have viden om grønlandsk sprog, kultur og tværkulturel psykologi, og det understreges i bemærkningerne, at vurderingen af tilknytning til grønlandsk kultur skal ske med vægt på familiens egen opfattelse heraf¹⁴⁰. Dermed forsøger lovgiver ikke blot at rette op på tidligere fejl, men også at institutionalisere en ny praksis, hvor kulturel forståelse bliver en integreret del af afgørelsesgrundlaget.

8.1.1 Delkonklusion

Sammenfattende må det konstateres, at retssikkerheden for grønlandske børn i Danmark historisk har været udfordret af både strukturelle forhold og kulturelle misforståelser. VIVE-rapporten har dokumenteret væsentlige systemiske skævheder, som med lovændringen i 2025 søges adresseret gennem oprettelsen af en specialiseret enhed med ansvar for udredning og genvurdering af sager. Lovændringen repræsenterer derfor et væsentligt skridt i retning af styrket retssikkerhed. Det er imidlertid afgørende, at intentionerne bag loven realiseres gennem konsekvent implementering i praksis, herunder en aktiv brug af den særlige enhed, inddragelse af grønlandssprogede fagpersoner og et opgør med eksisterende forvaltningsrutiner præget af kulturel blindhed.

¹³⁸VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022. s. 15.

¹³⁹VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022. s. 27.

¹⁴⁰ Lovforslag L 139, almindelige bemærkninger, afsnit 2.3 og 3; se også betænkningen s. 4.

9 Forælderbaserede anbringelser

Ifølge VIVE's undersøgelse fra 2022 anbringes børn med grønlandsk baggrund i Danmark i højere grad end deres jævnaldrende med dansk baggrund – og i mange tilfælde med begrundelse i forældrenes forhold frem for barnets egne konkrete problemer eller behov¹⁴¹. Denne tendens rejser væsentlige retssikkerhedsmæssige spørgsmål vedrørende barnets individuelle retsstilling og forvaltningens forpligtelse til at sikre, at indgribende foranstaltninger som anbringelse sker med respekt for legalitetsprincippet, proportionalitet og barnets tarv.

Ifølge Barnets Lov skal afgørelser om støtte og anbringelse træffes på baggrund af barnets egne forhold og behov. Dette kommer eksplicit til udtryk i § 1, stk. 3, som fastslår, at hjælpen skal tilrettelægges ud fra ”en konkret vurdering af det enkelte barn eller den unges og familiens behov, forhold og forudsætninger.”¹⁴² Det er et grundlæggende princip, at barnets rettigheder er individuelle og ikke kan afledes alene af forældres vanskeligheder. Dette princip forankres yderligere i FN's Børnekonvention art. 3, stk. 1, som fastlægger, at barnets tarv altid skal være det grundlæggende hensyn i foranstaltningsafgørelser.¹⁴³

Når et barn anbringes primært som følge af forældrenes sociale, psykiske eller økonomiske situation – uden at der samtidig foreligger en dokumenteret skade- eller risikotilstand for barnet – risikerer afgørelsen at hvile på et utilstrækkeligt eller forkert oplyst grundlag i strid med kravet om individuel sagsoplysning, jf. Barnets Lov § 22 og forvaltningslovens § 10¹⁴⁴.

9.1 2. Proportionalitet og nødvendighed

En anbringelse uden for hjemmet er en indgribende foranstaltning og kræver, at mindre indgribende tiltag er utilstrækkelige, jf. Barnets Lov § 46 og proportionalitetsprincippet. Hvis kommunen i praksis anvender anbringelser som standardløsning på strukturelle forældreproblemer, uden først at have afsøgt forebyggende eller støttende alternativer (f.eks. familiebehandling, misbrugsbehandling eller støttepersoner), overskrides proportionalitetsprincippet, og indgrebet risikerer at være usagligt.

¹⁴¹ VIVE's rapport, *Børn med grønlandsk baggrund anbragt i Danmark – Fra danske kommuner*, 2022, s. 6-7

¹⁴² Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025. § 1, stk.3.

¹⁴³ Børnekonventionen, bekendtgørelse af FN-konventionen af 20. november 1989, art. 3, stk.1

¹⁴⁴ Forvaltningsloven, lovbekendtgørelse 2014-04-22 nr. 433.

VIVE-rapporten viser, at forebyggende tiltag i nogle sager mislykkes pga. dårlig kommunikation, manglende tillid eller kulturelle misforståelser mellem forældre og kommune, hvilket kan føre til en hurtigere overgang til anbringelse¹⁴⁵. I sådanne tilfælde er det ikke nødvendigvis barnets tarv, men systemets utilstrækkelighed, der udløser indgrebet – hvilket er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.

9.2 3. Risiko for forskelsbehandling

VIVE dokumenterer, at grønlandske familier statistisk set er dårligere stillet på flere sociale parametre (arbejdsløshed, misbrug, psykisk sygdom), men også at de udsættes for strukturel marginalisering og misforståelser i mødet med systemet¹⁴⁶. Når denne kontekst ikke bliver tilstrækkeligt inddraget og kompenseret i sagsbehandlingen, opstår risikoen for, at grønlandske forældre vurderes hårdere eller anderledes end andre borgere – ikke ud fra barnets behov, men ud fra stereotype antagelser.

Det kan give anledning til kritik for indirekte diskrimination i strid med Grundlovens § 70¹⁴⁷ og Danmarks internationale forpligtelser, bl.a. artikel 26 i FN's internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder¹⁴⁸ samt artikel 2 i FN's Børnekonvention.¹⁴⁹

9.3 4. Retlig kritik og faglig udfordring

En anbringelse må ikke blive en refleksreaktion på sociale problemer, men kræver, at barnets konkrete trivsel, udvikling og sikkerhed er truet. Hvis sagsbehandlingen reelt baserer sig på en generaliseret formodning om, at barnet ikke kan trives pga. forældrenes baggrund – uden individualiseret dokumentation – udgør det et brud på kravene til saglig forvaltning, konkret begrundelse jf. forvaltningslovens § 24.¹⁵⁰

Dertil kommer, at forældrenes retssikkerhed også udfordres, når anbringelser baseres på vurderinger af deres forhold uden mulighed for reelt modspil, f.eks. pga. sprogbarrierer, manglende tolkebistand

¹⁴⁵ VIVE, *Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner*, 2022, s.76, 82

¹⁴⁶ VIVE, *Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner*, 2022, s. 7-9, 114.

¹⁴⁷ Danmarks Riges Grundlov, lov 1953-06-05 nr. 169.

¹⁴⁸ Bekendtgørelse af international konvention af 16. december 1966 om borgerlige og politiske rettigheder.

¹⁴⁹ Børnekonventionen, bekendtgørelse af FN-konventionen af 20. november 1989.

¹⁵⁰ Forvaltningsloven, lovbekendtgørelse 2014-04-22 nr. 433, § 24.

eller ukorrekt brug af psykologiske test¹⁵¹. Det svækker deres mulighed for effektiv partsrepræsentation og for at påvirke afgørelsens grundlag.

9.4 Delkonklusion

Sammenfattende må det konkluderes, at anbringelser i sager om grønlandske børn ofte sker på baggrund af forældrenes forhold, snarere end barnets. Dette udgør et væsentligt retssikkerhedsmæssigt problem, der underminerer barnets individuelle retsstilling, truer proportionalitetsprincippet og indebærer risiko for forskelsbehandling. Afgørelser bør i alle tilfælde bygge på konkret og individuelt oplyst dokumentation for barnets behov og en vurdering af, at mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige. En praksis, hvor forældreproblemer rutinemæssigt fører til anbringelser, er ikke blot fagligt problematisk – det risikerer at være i strid med gældende ret.

10 Retssikkerheden for børn med grønlandsk baggrund ved overgangen fra den tidligere lov om social service til Barnets Lov

10.1 Formålsbestemmelsernes retlige funktion og struktur

Formålsbestemmelserne i både serviceloven og Barnets Lov tjener som retningsgivende normer for lovens øvrige bestemmelser. De fungerer ikke som direkte anvendelige retsregler, men som fortolkningsbidrag, når lovens øvrige bestemmelser anvendes og fortolkes. I dansk forvaltningsret tillægges formålsbestemmelser en vigtig funktion ved fastlæggelsen af hjemlens rækkevidde og ved vurderingen af skønmæssige afgørelser.¹⁵²

” Servicelovens § 46, stk. 1 lød:

¹⁵¹ VIVE, *Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner*, 2022, s. 69-71, 95.

¹⁵² Niels Fenger, *Forvaltningsret*, 1. udg. 2018 s. 131 ff.

"Formålet med indsatsen over for børn og unge er at sikre, at børn og unge, som har behov for særlig støtte, får den nødvendige hjælp i tide og på en sammenhængende måde."¹⁵³

Denne formulering er relativt generel og bygger på et velfærdsorienteret og skønsmæssigt grundlag. Der er ikke i bestemmelsen nogen eksplicit henvisning til barnets rettigheder, kulturelle baggrund eller til internationale menneskerettigheder. Dette har i praksis betydet, at vurderinger af støttebehov og anbringelse i høj grad har været overladt til kommunernes frie skøn – og dermed potentielt ført til retssikkerhedsmæssige variationer.

I modsætning hertil fremgår det af,

” Barnets Lov § 4, stk. 1, at:

"Barnets bedste skal være det grundlæggende hensyn i alle beslutninger og handlinger, der vedrører barnet."¹⁵⁴

Denne bestemmelse er en implementering og konkretisering af artikel 3 i FN's Børnekonvention, som Danmark er folkeretligt forpligtet til at efterleve.¹⁵⁵ Dertil kommer, at stk. 2 i samme bestemmelse pålægger myndighederne at inddrage barnet og forældrene og tage hensyn til blandt andet:

"barnets alder og modenhed, barnets synspunkter, barnets kulturelle og sproglige baggrund, samt kontinuitet i barnets opvækst." Jf. Barnets Lov § 4, stk.2.

Denne formulering er ny i dansk ret og må anses som en retlig kodificering af princippet om kulturel sensitivitet og barnets ret til identitet, jf. Børnekonventionens art. 8 og 30 samt UNDRIP art. 8.¹⁵⁶

Retligt indebærer forskellen, at Barnets Lov opstiller mere præcise, rettighedsbaserede krav til sagsbehandlingen, og at barnets tarv ikke blot indgår som en af flere hensyn, men som det grundlæggende hensyn.¹⁵⁷ Det forpligter myndighederne til at underbygge og dokumentere, hvordan

¹⁵³ Lovbekendtgørelse 2023-08-16 nr. 1089 om social service.

¹⁵⁴ Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025. § 4, stk.1.

¹⁵⁵ FN's Børnekonvention, artikel 3, jf. Lov nr. 501 af 7. juni 1991 (ratifikation af konventionen).

¹⁵⁶ FN's Børnekonvention, artikel 30; FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), artikel 8.

¹⁵⁷ Barnets Lov § 4, stk. 1.

vurderingen af barnets tarv er foretaget, og hvordan barnets kulturelle baggrund er medtaget – hvilket tidligere ikke var eksplicit påkrævet under serviceloven.

Sagsbehandling i anbringelsessager er underlagt både almindelige forvaltningsretlige principper og specialregler i barnelovgivningen. Centrale principper omfatter blandt andet,

- Oplysningspligten,
- Partshøring samt,
- Ligebehandling og forbud mod forskelsbehandling (grundlovens § 71, EMRK art. 14)

Disse principper har været gældende både under serviceloven og Barnets Lov, men Barnets Lov ekspliciterer og operationaliserer dem i højere grad. Eksempelvis fremgår det af Barnets Lov § 3, stk. 2, at:

"Der skal kunne ydes bistand i sager om børn med grønlandsk baggrund fra en særlig enhed med viden om grønlandske forhold, herunder om sprog og kultur."

Bestemmelsen er udtryk for en konkretisering af både oplysningsprincippet og ligebehandlingsprincippet.¹⁵⁸ I praksis betyder det, at kommuner ikke længere alene kan basere sig på et generelt skøn, men skal inddrage sagkyndig viden for at kunne vurdere barnets tarv i sager, hvor kulturelle og sproglige forhold er relevante.

Det følger af forvaltningslovens § 19¹⁵⁹, at myndigheden skal partshøre, når nye oplysninger tilgår sagen, og det må antages at være til ugunst for parten. Ved ikke at tilbyde tolk eller ved ikke at sikre, at forældre forstår dokumenter og sagsgange, svækkes partens mulighed for effektiv deltagelse i sagsbehandlingen – hvilket både VIVE og Folketingets Ombudsmand har påpeget som problematisk i sager om grønlandske familier.¹⁶⁰

Barnets Lov styrker disse rettigheder gennem både materielle bestemmelser og institutionelle mekanismer¹⁶¹. Ved at sikre adgang til rådgivning og sagsbistand med særlig kulturel viden, reduceres

¹⁵⁸ Barnets Lov § 3, stk. 2; samt bemærkningerne til L 129, Alm. del, 2021/22.

¹⁵⁹ Forvaltningsloven, lovbekendtgørelse 2014-04-22 nr. 433, § 19.

¹⁶⁰ Folketingets Ombudsmand, FOB 2016-41.

¹⁶¹ Lovforslag L 93, Folketinget 2022-23, Almindelige bemærkninger s. 39, 136.

risikoen for indirekte diskrimination og styrker forældres mulighed for reelt at forstå og deltage i sagsbehandlingen.¹⁶²

10.2 Barnets perspektiv som retligt styrende

En af de væsentligste nyskabelser i Barnets Lov er det specielle og gennemgående krav om at inddrage barnets perspektiv. Det følger af § 4, stk. 2, at barnets synspunkter skal indgå i beslutningsgrundlaget, og § 6 sikrer barnets ret til en støtteperson i visse sager.

Dette element var langt mindre fremtrædende i serviceloven, hvor barnets deltagelse ikke var lovfæstet på samme detaljerede niveau. I en menneskeretlig kontekst svarer dette til artikel 12 i FN's Børnekonvention, som anerkender barnets ret til at blive hørt i alle forhold, der vedrører det.¹⁶³

Samtidig bliver inddragelsen af barnets stemme også en del af retssikkerhedsbeskyttelsen - hvis barnet ikke høres, eller dets synspunkt ikke tillægges passende vægt, svækkes afgørelsens legitimitet og overensstemmelse med både national og international ret.

Som opfølgning på Barnets Lov og i erkendelse af de fortsatte udfordringer i behandlingen af sager om børn med grønlandsk baggrund, blev der med virkning fra 1. maj 2025 indført en yderligere regelændring, der pålægger kommuner at indhente rådgivning fra VISO i sager om anbringelse af grønlandske børn.¹⁶⁴

VISO har hidtil fungeret som en national rådgivningsinstans for kommuner, men denne lovændring har indført en obligatorisk vurdering i visse sager om grønlandske børn, hvor anbringelse overvejes eller er iværksat. VISO skal bistå med rådgivning om både kulturelle forhold, sagsbehandlingsmæssige aspekter og eventuelle behov for særlig støtte, og vurderingen skal ske med inddragelse af ekspertise i grønlandske forhold. Denne ordning supplerer Barnets Lov § 3, stk. 2, og må ses som et skridt fra rådgivende mulighed til en egentlig pligt, når det gælder inddragelse af kulturel og sproglig viden i anbringelsessager. Hvor § 3, stk. 2 alene foreskriver, at bistand fra en særlig enhed kan ydes, indeholder VISO-ordningen en obligatorisk pligt, hvilket øger den retlige forpligtelse for kommunen.

¹⁶² Lovforslag L 93, Folketinget 2022-23, Almindelige bemærkninger s. 39, 136.

¹⁶³ FN's Børnekonvention, artikel 12.

¹⁶⁴ Lov 2025-04-29 nr. 408 om ændring af barnets lov.

10.3 Retssikkerhedsmæssig betydning

Retligt set er denne ændring en væsentlig styrkelse af officialmaksimen og ligebehandlingsprincippet, idet kommunen ikke længere alene kan vurdere, om der er behov for kulturfaglig rådgivning – de er nu forpligtet til at indhente den. Det mindsker risikoen for forskelsbehandling, tilfældighed og skønsmæssige vurderinger, som VIVE og Ombudsmanden tidligere har kritiseret.¹⁶⁵ Samtidig skaber VISO-ordningen en yderligere retssikkerhedsgaranti i form af ekstern kvalitetssikring. Den indebærer, at et uvildigt fagorgan nu skal levere input til sagen, hvilket både styrker sagens oplysningsgrundlag, og borgerens mulighed for at efterprøve grundlaget for afgørelsen. Det kan også ses som et redskab til at sikre, at forældre og børn – som ofte har været marginaliseret i sagsbehandlingen – nu bliver mødt med systemisk forståelse for deres sproglige og kulturelle baggrund. Denne udvikling er i tråd med FN's anbefalinger om særlig beskyttelse af oprindelige folk, herunder krav om deltagelse og kulturtilpasset indsats i sociale foranstaltninger, jf. UNDRIP art. 22 og 23.

10.4 Tolkebistand og sproglig adgang

10.4.1 Retlig ramme under serviceloven

Under den tidligere Lov om social service fandtes der ingen specifik hjemmel, der regulerede anvendelsen af tolk i anbringelsessager. Sproglige barrierer måtte derfor håndteres gennem almindelige forvaltningsretlige principper – navnlig oplysningsprincippet, og partshøringsreglen i forvaltningslovens § 19¹⁶⁶¹⁶⁷. Disse bestemmelser forpligter myndigheder til at tilvejebringe et tilstrækkeligt oplyst beslutningsgrundlag og sikre, at parten får mulighed for at udtale sig, før der træffes afgørelse.¹⁶⁸

Det følger af forvaltningslovens § 7, stk. 1, at:

"En forvaltningsmyndighed skal sikre, at en sag er tilstrækkeligt oplyst til, at der kan træffes afgørelse."

¹⁶⁵ VIVE, Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner, 2022, samt FOB 2016-41.

¹⁶⁶ Forvaltningsloven, lovbekendtgørelse 2014-04-22 nr. 433, § 19.

¹⁶⁷ Ankestyrelsen. (2020). *Hvad betyder informeret samtykke og tvangsmæssig anbringelse trods samtykke*.

¹⁶⁸ Fenger, *Forvaltningsret*, 1. udg. (2018), s. 341 ff.

I praksis indebærer dette, at myndigheden også må sikre, at parten forstår den information, der gives, og kan reagere meningsfuldt herpå.¹⁶⁹ Hvor der er sproglige barrierer, forpligter princippet således indirekte myndigheden til at inddrage tolk, når det er nødvendigt for sagens oplysning og partens inddragelse. Det er blevet bekræftet af Folketingets Ombudsmand, som i en konkret sag udtalte, at manglende tolkebistand kan udgøre en tilsidesættelse af god forvaltningsskik og retsgarantier.¹⁷⁰

Serviceoven regulerede ikke dette forhold særskilt, og hverken § 50 (børnefaglig undersøgelse) eller § 52 (foranstaltninger) pålagde myndigheden om at tage højde for sproglige forhold. Det skabte en situation, hvor den sproglige adgang i høj grad beroede på kommunens skøn og ressourcer, hvilket VIVE-rapporten fra 2022 identificerede som et væsentligt retssikkerhedsproblem.¹⁷¹

Med Barnets Lov har lovgiver valgt at løfte sproglig forståelse op som et selvstændigt retssikkerhedselement, især i relation til børn med grønlandsk baggrund.

Det fremgår af Barnets Lov § 3, stk. 2, at:

"I sager, der vedrører børn med grønlandsk baggrund, skal der kunne ydes bistand fra en særlig enhed med viden om grønlandske forhold, herunder om sprog og kultur."

Bestemmelsen har karakter af en specifik hjemmel, der udvider og konkretiserer oplysnings- og inddragelsespligten i sager, hvor kulturel og sproglig forståelse er afgørende. Ved at skabe adgang til specialiseret rådgivning fra enheden, herunder om brug af tolk, søger Barnets Lov at realisere de generelle forvaltningsretlige krav i en minoritetskontekst.

Det kan samtidig udledes, at bestemmelsen bidrager til efterlevelsen af en række menneskeretlige forpligtelser, som navnlig er: EMRK art. 6 (ret til en retfærdig rettergang), i analogi til sager med indgribende karakter såsom anbringelser. EMRK art. 8, der beskytter retten til familieliv og indebærer procesretlige garantier for indgreb heri¹⁷², samt EMRK art. 14, som forbyder diskrimination i forbindelse med udøvelse af konventionsrettigheder.

Også Børnekonventionens art. 12 må tillægges betydning.

¹⁶⁹ Bemærkninger til forvaltningslovens § 7, Lovforslag nr. L 4, Folketinget 1985-86, s. 22.

¹⁷⁰ Folketingets Ombudsmand, FOB 2016-41.

¹⁷¹ VIVE, Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner, 2022, s. 24-27.

¹⁷² EMD: *Kutzner v. Germany*, App. No. 46544/99 (2002), om retten til familieliv og krav om fair procedure ved anbringelse.

Artikel 12 sikrer barnets ret til at blive hørt, og denne ret forudsætter, at barnet og dets forældre forstår sagen.

Endelig har FN's Committee on the Rights of the Child og Committee on the Elimination of Racial Discrimination gentagne gange understreget, at tolkebistand i forvaltningssager med oprindelige børn er en menneskeretlig forpligtelse for stater.¹⁷³

10.4.2 Praktisk betydning og grænser

Bestemmelsen i Barnets Lov § 3, stk. 2 skaber dog ikke i sig selv en ubetinget pligt til tolkebistand, men en pligt til, at der kan ydes bistand fra enheden. Dermed bevares en vis skønsmargin for kommunen. Der består derfor stadig en risiko for, at sproglige rettigheder i praksis ikke bliver realiseret – især hvis kommunen undlader at kontakte enheden eller undlader at erkende behovet for tolk.

Denne risiko blev delvist imødegået med den seneste lovændring i 2025, der pålægger kommunerne at indhente vurdering fra VISO i sager om grønlandske børn, hvilket nu omfatter vurdering af sprog og tolkebehov.¹⁷⁴ Denne ordning er mere forpligtende og må betragtes som en videreudbygning af det princip, der blev introduceret i § 3, stk. 2 i Barnets Lov.

10.2.2.3 Sammenfattende

Den juridiske udvikling fra serviceloven til Barnets Lov indebærer en markant styrkelse af retten til sproglig adgang og tolkning i sager om grønlandske børn. Hvor denne ret tidligere måtte udledes implicit og blev håndteret usystematisk, er den i dag løftet op som et konkretiseret forvaltningsretligt krav og et led i overholdelsen af Danmarks menneskeretlige forpligtelser. Retten til at forstå og blive forstået er en grundbetingelse for retssikkerhed – og Barnets Lov har dermed givet denne ret en mere håndgribelig og operationel karakter.

¹⁷³ UN Committee on the Rights of the Child, General Comment No. 12 (2009), para. 21 og 124.

¹⁷⁴ Lovforslag L 139 nr. 408, almindelige bemærkninger, afsnit 2.3 og 3.

10.5 Frivillige anbringelser og samtykkekompetence

10.5.1 Samtykke uden forståelse

En central problematik identificeret i VIVE's rapport, Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner - er den systematiske misforståelse og manglende retsinformation i forbindelse med såkaldt frivillige anbringelser. Rapporten dokumenterer tilfælde, hvor grønlandske forældre har afgivet samtykke uden at forstå de juridiske konsekvenser – eksempelvis, at samtykket kan føre til langvarig anbringelse uden løbende revurdering, og at det i praksis kan være vanskeligt at få barnet hjem igen, medmindre samtykket aktivt trækkes tilbage.¹⁷⁵

Under den tidligere servicelov var adgangen til frivillig anbringelse reguleret i § 52, stk. 1, nr. 7, og var betinget af samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden, jf. § 54. Der var dog ingen særskilt hjemmel, der stillede krav til indholdet eller forståelsen af samtykket – og dermed heller ikke til, hvordan myndigheden skulle sikre, at samtykket var gyldigt, informeret og frivilligt i en retlig forstand.¹⁷⁶

Dette var særligt problematisk i sager med sproglige og kulturelle barrierer. Retligt set indebærer et gyldigt samtykke, at det er frivilligt, informeret og afgivet af en kompetent part.¹⁷⁷

Disse krav følger både af almindelige forvaltningsretlige principper, og af EMRK art. 8, hvor enhver indgriben i retten til familieliv skal ske med respekt for lovens forudsætninger og under behørig inddragelse af parterne.¹⁷⁸ Hvis samtykket ikke er informeret og frivilligt, kan det efter dansk ret ikke tillægges retsvirkning¹⁷⁹ – hvilket sætter spørgsmålstegn ved en lang række anbringelser, hvor denne kontrol ikke er udført systematisk.

10.5.2 Retlig udvikling med Barnets Lov

Med Barnets Lov er adgangen til frivillig anbringelse videreført i Barnets Lov § 43, men loven har samtidig tydeligt skærpet kravene til oplysning og inddragelse. Det fremgår nu af § 4, stk. 2, at:

¹⁷⁵ VIVE, Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner s. 30-32.

¹⁷⁶ Ankestyrelsen. (2020). *Hvad betyder informeret samtykke og tvangsmæssig anbringelse trods samtykke*.

¹⁷⁷ Fenger, N., *Forvaltningsret*, 1. udg. (2018), s. 126 ff.

¹⁷⁸ Forvaltningsloven § 7 og § 19; EMRK art. 8 og art. 14.

¹⁷⁹ Fenger, N., *Forvaltningsret*, 1. udg. (2018), s. 126–128.

"Barnet og forældrene skal inddrages så tidligt og i så høj grad som muligt i beslutninger og handlinger efter denne lov. Der skal tages hensyn til barnets alder og modenhed samt barnets og forældrenes sproglige og kulturelle baggrund."

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med Barnets Lov § 3, stk. 2, som fastslår, at der *skal kunne ydes bistand fra en særlig enhed med viden om grønlandske forhold*, herunder sprog.

Disse bestemmelser fungerer i samspil som en kodificering af myndighedens pligt til at sikre informeret samtykke i situationer, hvor der er risiko for misforståelse. Rent juridisk indebærer det, at samtykke ikke længere blot er en formel tilkendegivelse, men noget, der kræver en aktiv og verificerbar proces fra kommunens side. Kommunen skal dokumentere, at forældrene forstod konsekvenserne af samtykket, og om nødvendigt har fået tolkebistand og rådgivning.

Inddragelsen af den særlige enhed kan her have afgørende betydning, da den tilfører kulturel og sproglig ekspertise, som myndigheden ikke nødvendigvis selv besidder. Derved styrkes ikke blot oplysningsgrundlaget, men også den materielle gyldighed af samtykket som retsgrundlag for indgrebet.

10.5.3 Menneskeretligt perspektiv og processuelle garantier

Et centralt spørgsmål i relation til anbringelsen af grønlandske børn i Danmark er, om statens praksis er i overensstemmelse med de internationale menneskerettigheder, som Danmark er forpligtet af. Denne analyse fokuserer på FN's Børnekonvention¹⁸⁰ og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention¹⁸¹ som normative rammer, og undersøger i hvilket omfang kulturelle hensyn – eller mangel herpå – udgør en retssikkerhedsmæssig risikofaktor for grønlandske børn.

Danmark har ikke inkorporeret Børnekonventionen ved lov, hvilket betyder, at den ikke har direkte retlig virkning i dansk ret. Alligevel anvendes den som et væsentligt fortolkningsbidrag, og dens principper er i vidt omfang implementeret i Barnets Lov¹⁸².

¹⁸⁰ Bekendtgørelse 1992-01-16 nr. 6 af FN-konvention om Barnets Rettigheder

¹⁸¹ Lovbekendtgørelse 2022-01-26 nr. 138 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

¹⁸² Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025, Barnets Lov.

Barnets Lov foreskriver således, at barnets synspunkter aktivt skal inddrages, ikke blot i forbindelse med afgørelser, men også i den faktiske forvaltningsvirksomhed¹⁸³. Dette er en væsentlig procesretlig garanti og afspejler konventionens krav om, at barnets perspektiv skal være reelt og ikke blot formelt inddraget.

I praksis viser analyser, herunder VIVE's rapport fra 2022¹⁸⁴, at grønlandske børn i nogle tilfælde ikke høres i tilstrækkelig grad, enten fordi sproglige barrierer ikke imødekommes gennem kvalificeret tolkebistand, eller fordi kulturelle forskelle medfører, at barnets synspunkter ikke forstås i den rette kontekst¹⁸⁵. Dette er i strid med artikel 12, som ifølge FN's Børnekomité ikke kan opfyldes, hvis barnet ikke gives reelle muligheder for at udtrykke sig eller hvis udtalelser ikke tillægges vægt¹⁸⁶.

I sager om tvangsanbringelse udgør artikel 8 den primære retlige ramme, idet en adskillelse mellem barn og forældre uden samtykke anses for et indgreb i familielivet. Et sådant indgreb er kun legitimt, hvis det er:

- 1) hjemlet i lov,
- 2) forfølger et legitimt formål, og,
- 3) er nødvendigt i et demokratisk samfund – dvs. proportionalt.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) har i praksis – i sagen om K. og T. v. Finland – understreget, at tvangsanbringelser skal være midlertidige og kun anvendes, når mindre indgribende tiltag er utilstrækkelige¹⁸⁷. Statens positive forpligtelse efter artikel 8 indebærer også, at der skal træffes aktive skridt for at støtte familien, så anbringelse kan undgås.

Barnets Lov § 4, stk. 2, fastslår, at myndighederne skal tage hensyn til barnets kulturelle og sproglige baggrund i sagsbehandlingen. Dette er en kodificering af internationale menneskerettigheder, herunder Børnekonventionens art. 30 og ILO-konvention nr. 169, art. 5 og 27¹⁸⁸. Især sidstnævnte har særlig relevans for personer med grønlandsk baggrund, idet Grønland er anerkendt som et oprindeligt folk efter konventionens standarder.

¹⁸³ Forarbejder til Barnets Lov (L 93, Folketinget 2022-23), s. 136.

¹⁸⁴ VIVE, Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner.

¹⁸⁵ VIVE, "Grønlandske børn og unge i Danmark", 2022, s. 8–9

¹⁸⁶ General Comment No. 12 (2009), Committee on the Rights of the Child, afsnit 2 og 21–25.

¹⁸⁷ K. og T. v. Finland, App. No. 25702/94, dom 2001

¹⁸⁸ Bekendtgørelse nr. 97 af 9. oktober 1997 om ILO-konvention nr. 169

Hvis forældrekompetenceundersøgelser gennemføres med standardiserede test, der ikke tager højde for grønlandske normer og værdier, risikerer vurderingerne at være misvisende. Institut for Menneskerettigheder har i flere rapporter peget på, at sådanne praksisser kan udgøre en krænkelse af både retten til familieliv og forbuddet mod diskrimination¹⁸⁹. Det samme gælder manglende brug af kvalificeret tolk i sager, hvor forældrene ikke har tilstrækkelige danskundskaber. Dette kan føre til ugyldigt samtykke og svækkede partsrettigheder.

Lovændringen i 2025 med oprettelsen af en særlig enhed med ekspertise i grønlandske forhold jf. Barnets Lov § 171 b, er et væsentligt skridt i retning af at sikre kulturtilpassede vurderinger.¹⁹⁰ Enheden skal bl.a. foretage udredninger uden brug af test og kunne erstatte tidligere vurderinger, der ikke var kultursensitive. Det er dog afgørende, at denne ordning implementeres konsekvent og med forpligtende standarder, da lovgivning alene ikke sikrer retsgaranti.

Retten til en retfærdig procedure i børnesager følger både af EMRK og dansk forvaltningsret. En anbringelse uden gyldig, informeret samtykke eller uden tilstrækkelig oplysning af sagen udgør en retssikkerhedsmæssig mangel. Det følger af officialmaksimen og god forvaltningsskik, at myndighederne har ansvar for, at afgørelser baseres på fyldestgørende og korrekt information.

I tilfælde hvor sproglige eller kulturelle forskelle ikke adresseres, kan det føre til ugyldige afgørelser. Hvis et samtykke er givet uden kvalificeret tolkning, og forælderen ikke forstår anbringelsens karakter og konsekvenser, er samtykket ugyldigt. Dette kan være i strid med EMRK art. 8 og dansk forvaltningsret som blandt andet kan omhandle retsgrundsætninger om sagsoplysning, proportionalitet og partshøring. Samtidig følger det af proportionalitetsprincippet, at indgrebet i familielivet, som en anbringelse, skal stå i rimeligt forhold til formålet. Myndighederne skal undersøge, om der er mindre indgribende alternativer, og hvorfor disse eventuelt ikke kan anvendes. Dette er særligt vigtigt i sager med grønlandske familier, hvor kulturelle forskelle ofte misforstås som risikofaktorer i sig selv.

10.5.4 Sammenfattende

Barnets Lov udgør en markant retlig forbedring i forhold til samtykkets rolle i anbringelsessager – særligt i forhold til børn med grønlandsk baggrund. Hvor serviceloven overlod meget til

¹⁸⁹ Institut for Menneskerettigheder, "Ligebehandling af grønlændere i Danmark", 2015.

¹⁹⁰ Lov nr. 408 af 29. april 2025, ændring af Barnets Lov, § 171 b

myndighedens skøn og praksis, indeholder Barnets Lov klart formulerede forpligtelser til inddragelse, oplysning og kulturforståelse, der skal sikre, at samtykke gives reelt og gyldigt. Ved at indføre adgang til rådgivning fra en særlig enhed og understøtte det med VISO-ordningen, styrkes de processuelle garantier og mindskes risikoen for uretmæssige anbringelser.

10.6 Delkonklusion af retssikkerheden for børn med grønlandsk baggrund ved overgangen fra den tidligere lov om social service til Barnets Lov

Overgangen fra Lov om social service til Barnets Lov udgør ikke blot en strukturel modernisering af børneområdet, men indebærer en materiel og processuel styrkelse af retssikkerheden i anbringelsessager – især for børn med grønlandsk baggrund. Hvor serviceloven var præget af en bred og rummelig ramme, som overlod betydeligt skøn til kommunerne, har Barnets Lov indført klarere retsregler, rettighedsbaserede principper og minoritetsfokuserede garantier.

Et væsentligt fremskridt er indførelsen af § 3, stk. 2, hvorefter der i sager om børn med grønlandsk baggrund skal kunne ydes bistand fra en særlig enhed med viden om grønlandske sproglige og kulturelle forhold. Bestemmelsen er en konkretisering af oplysningspligten i forvaltningslovens § 7 og Barnets Lov § 50, samt et redskab til at sikre, at kommunen reelt inddrager barnets og forældrenes sproglige og kulturelle baggrund i vurderingen af barnets tarv, jf. Barnets Lov § 4, stk. 2. I den tidligere servicelov fandtes ingen tilsvarende bestemmelse, og hensynet til børn af oprindelige folk var alene implicit og uforpligtende.

Retligt set styrker Barnets Lov § 3, stk. 2 implementeringen af officialmaksimen og muliggør mere kvalificerede vurderinger af støttebehov og forældreene, hvilket navnlig er vigtigt i sager, hvor kulturelle normer afviger fra almenvellets forståelse. Bestemmelsen fremmer samtidig partshøringen og forældres mulighed for reelt at forstå og deltage i sagsbehandlingen, jf. forvaltningslovens § 19 og EMRK artikel 8 og 14. Dette er afgørende i sager om såkaldt frivillige anbringelser, hvor samtykkets gyldighed forudsætter, at det er informeret, frivilligt og afgivet af en kompetent part.¹⁹¹

Barnets Lov har også indført en pligt til at tage hensyn til barnets kulturelle og sproglige baggrund som led i vurderingen af barnets bedste, jf. § 4, stk. 1-2. Denne bestemmelse skal læses i sammenhæng

¹⁹¹ Fenger, Niels. *Forvaltningsret*, 1. udg., 2018, s. 126–128; EMD, *Kutzner v. Germany*, App. No. 46544/99 (2002); VIVE (2022), s. 30–32.

med Danmarks forpligtelser efter FN's Børnekonvention art. 30 og UNDRIP art. 8, som forpligter staten til at beskytte oprindelige folks kulturelle identitet og sikre ret til deltagelse og passende støtte i sociale sager.¹⁹²

Det retssikkerhedsmæssige potentiale forstærkes yderligere af lovændringen fra 1. maj 2025, hvor det blev gjort obligatorisk for kommuner at indhente vurdering fra VISO i sager om grønlandske børn, herunder i forhold til sprog og kultur. Dette indebærer et skridt i retning af, at bistand fra specialiseret rådgivning ikke længere er valgfri, men forpligtende, hvilket mindsker risikoen for fejl og uensartet sagsbehandling.

Samtidig må det anerkendes, at enhedens funktion er rådgivende, og at hverken Barnets Lov § 3, stk. 2 eller VISO-ordningen i sig selv medfører sanktionsmuligheder eller bindende retningslinjer for kommunernes brug af dem. Det betyder, at selvom lovgivningen retligt set er styrket, vil den faktiske virkning afhænge af implementeringen – herunder kommunernes praksis, personalets kompetencer og tilgængelige ressourcer.

Set i et retligt perspektiv kan det derfor konkluderes, at Barnets Lov har styrket børns og forældres retssikkerhed betydeligt, både på det materielle og processuelle plan. Bestemmelserne understøtter en mere rettighedsbaseret, oplyst og kulturelt informeret sagsbehandling, og retter op på en række af de brud, som VIVE-rapporten (2022)¹⁹³ og Ombudsmanden¹⁹⁴ tidligere har dokumenteret. Men det fulde potentiale forbliver afhængigt af, at lovens principper realiseres i forvaltningspraksis – herunder gennem obligatorisk brug af støtteenheder og systematisk kontrol af samtykke og inddragelse.

11 Sagsakter fra grønlandsk kvinde, der har fået anbragt sit barn i Danmark

Jeg har som led i arbejdet med dette speciale fået modtaget aktindsigt i en konkret anbringelsessag fra moderen [*Anonymiseret - efterfølgende nævnt som moderen*], som har grønlandsk baggrund.¹⁹⁵

¹⁹² FN's Børnekonvention, art. 30; UNDRIP, art. 8 og 14; Lov nr. 1395 af 30. november 2021 (Barnets Lov) §§ 3, stk. 2 og 4, stk. 1-2.

¹⁹³ VIVE, Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner.

¹⁹⁴ Folketingets Ombudsmand, FOB 2016-41.

¹⁹⁵ Anbringelse af Barn – Bilag 1.

Det skal dog bemærkes, at sagsakterne og afgørelserne er vurderet ud fra den tidligere bestemmelser i serviceloven og er anonymiseret i specialet, efter anmodning fra vedkommende.

Moderen er af grønlandsk afstamning og har boet i Danmark siden sin ungdom. Hun er vokset op under vanskelige vilkår og har selv en anbringelseshistorik, idet hun blev fjernet fra sine forældre og opvokset hos en plejefamilie, primært hos sin mors moster, som hun opfatter som sin primære omsorgsperson. Hendes barndom var præget af skiftende omsorgsrammer og manglende stabilitet. Hun har senere i livet haft et anstrengt forhold til sin biologiske familie og har ikke haft vedvarende kontakt med sin far. Hun har et begrænset netværk i Danmark, og har kun sporadisk kontakt med sine familiemedlemmer i Grønland. Hun blev gravid i 2019, da hun var 19 år gammel, og fødte barnet i begyndelsen af 2020, da hun var fyldt 20 år. Faderen til barnet var på dette tidspunkt ikke en del af moderens og barnets liv. Det fremgår af sagsakterne, at faderen ikke deltog i barnets omsorg og heller ikke har haft fast kontakt med hverken moderen eller barnet. Dette har betydet at moderen har stået alene med forældreansvaret, uden støtte fra barnets fader eller øvrige fra faderens familie.

Kort tid efter fødslen af barnet bliver der sendt en underretning til kommunen. Underretningen vedrørte en hændelse, hvor moderen var blevet udsat for vold af en tidligere partner, hvor barnet var til stede i hjemmet. Ifølge underretningen havde moderen søgt hjælp hos hospitalspersonale, som fandt anledning til at informere de sociale myndigheder om de bekymrende forhold i hjemmet.¹⁹⁶ Underretningen rejste således tvivl om barnets trivsel og sikkerhed, især i lyset af moderens sårbare situation og fraværet af støtte fra barnets fader.

Dette lagde op til, at familieafdelingen skulle vurdere behovet for støtte og eventuelle foranstaltninger – herunder om barnet kunne forblive hos moderen.

11.1.1 Retssikkerhedsmæssige problemstillinger i *[Anonym – Efterfølgende barnet]* anbringelsessag.

Sagen om barnet med grønlandsk baggrund illustrerer en række retssikkerhedsmæssige udfordringer i forbindelse med anbringelse uden for hjemmet uden forældrenes samtykke. Barnet blev anbragt som spædbarn efter en række observationer og vurderinger foretaget af blandt andet sundhedsplejen og det kommunale spædbarnsteam.¹⁹⁷ Disse instanser udtrykte bekymringer for, om forældrene havde

¹⁹⁶ Anbringelse af Barn -Bilag 1.

¹⁹⁷ I bid.

de nødvendige ressourcer til at imødekomme barnets behov for tryghed, stimulering og udvikling. Bekymringerne omhandlede bl.a. manglende følelsesmæssig kontakt, utilstrækkeligt tilsyn og farlige forhold i hjemmet, eksempelvis adgang til medicin i barnets kravlegård. Disse forhold fremgår blandt andet af notater i sagsakterne, hvor det også dokumenteres, at der var tvivl om forældrenes evne til at strukturere hverdagen og reagere hensigtsmæssigt på barnets signaler.¹⁹⁸

Særligt fremgår det af en faglig vurdering, at barnet blev beskrevet som let overstimuleret og utryg ved ændringer i sin daglige rutine, hvilket ifølge kommunen indikerede et særligt behov for stabile, forudsigelige rammer og voksenstøtte til følelses- og adfærdsregulering. Samtidig vurderedes forældrene at have væsentlige psykiske og sociale udfordringer, hvilket ifølge kommunen påvirkede deres evne til at varetage barnets basale behov, herunder mad, hygiejne, omsorg og følelsesmæssig kontakt.¹⁹⁹

Ifølge sagsmaterialet blev forældrene, særligt moderen, vurderet at have vanskeligheder forbundet med egen opvækst og psykisk trivsel. Kommunen vurderede på den baggrund, at barnet ikke kunne forblive i hjemmet uden risiko for alvorlig skade på hans sundhed eller udvikling. Anbringelsen blev derfor besluttet uden samtykke, og sagen rejser vigtige spørgsmål om, hvorvidt de retlige og forvaltningsretlige garantier for barnets og forældrenes rettigheder blev overholdt.

Analysen tager udgangspunkt i de relevante materielle og processuelle bestemmelser i serviceloven, samt almindelige forvaltningsretlige principper, herunder officialmaksimen, partshøring og proportionalitet. Desuden inddrages relevante internationale menneskerettighedsforpligtelser, navnlig Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) og FN's Børnekonvention, samt centrale afgørelser og praksis fra danske og internationale retsinstanser.

Barnet med grønlandsk baggrund oplevede en række retssikkerhedsmæssige problemer i forbindelse med en tvangsanbringelse uden for hjemmet. Problemerne knyttede sig især til reglerne i den daværende servicelovs kapitel 11 om foranstaltninger for børn og unge. Barnet blev anbragt som spædbarn efter en række observationer og vurderinger foretaget af blandt andet sundhedsplejen og det kommunale spædbarnsteam. Disse instanser udtrykte bekymringer for,

¹⁹⁸ Anbringelse af Barn – Bilag 1.

¹⁹⁹ I bid.

om forældrene havde de fornødne ressourcer til at imødekomme barnets behov for tryghed, stimulering og udvikling.²⁰⁰

En af de bekymringer, der blev fremlagt i den børnefaglige undersøgelse, omhandlede barnets ernæring. Det blev dokumenteret, at barnet i høj grad ernæredes med færdiglavet mad på glas og tube, og at han blandt andet var blevet tilbudt tørfisk, riskiks og æbler.²⁰¹ Kommunen vurderede, at disse fødevarer ikke svarede til barnets alder og udviklingsniveau, og dette blev brugt som indikator for mangelfuld forældreevne.

Denne vurdering rejser imidlertid spørgsmål om, hvorvidt forvaltningen i tilstrækkelig grad har inddraget relevante kulturelle forhold og dermed har opfyldt officialmaksimen. Ifølge sagens oplysninger er moderen, opvokset i Grønland, hvor det er almindelig praksis, særligt i mindre byer uden adgang til mange friske fødevarer, at småbørn ernæres med glasmad, tørfisk og lignende lokale produkter. Det må derfor formodes, at moderen viderefører de ernæringspraksisser, som hun selv er vokset op med – og som i hendes kulturelle kontekst ikke opfattes som hverken farlige eller uhensigtsmæssige.

Der foreligger ingen dokumentation i sagsmaterialet for, at kommunen har vurderet, hvorvidt den ernæring barnet fik, reelt var sundhedsskadelig, eller om den afveg signifikant fra, hvad der i andre kulturelle kontekster betragtes som normalt. Heller ikke spørgsmålet om kostens sammensætning, næringsværdi eller kontekstuel betingede tilpasninger synes at være blevet belyst. Dette er problematisk, idet der i henhold til forvaltningsrettens officialprincip kræves en tilbundsgående og saglig oplysning af sagen, før der kan træffes afgørelser, som griber ind i familiers liv.

Set i lyset af principperne om ikke-diskrimination og kultursensitivitet, som blandt andet er forankret i Grundlovens § 70, og de seneste bestemmelser i Barnets Lov § 171 b, bør myndighederne være særligt opmærksomme på ikke at lade kulturelt betingede forskelle blive til negative vurderinger uden en konkret faglig begrundelse. Den manglende anerkendelse af grønlandsk kostpraksis kan dermed tolkes som en indikation på strukturel kulturel blindhed i sagsbehandlingen.

Heraf følger også en potentiel konflikt med EMRK artikel 8, som beskytter retten til respekt for privatliv og familieliv. Det fremgår af dommen K. og T. mod Finland ²⁰², at staten har en positiv

²⁰⁰ Anbringelse af Barn – Bilag 1.

²⁰¹ Anbringelse af Barn – Bilag 1.

²⁰² K. og T. v. Finland, App. No. 25702/94, dom 2001

forpligtelse til ikke blot at undgå unødige indgreb, men også til aktivt at respektere familiens liv, hvilket inkluderer kulturelle forskelle i børneopdragelse og omsorg.

I barnets sag synes vurderingen af kosten at være præget af en dansk normativ referenceramme, uden at der foreligger dokumentation for, at alternativerne blev overvejet eller at der blev foretaget en konkret vurdering af madens faktiske indvirkning på barnets sundhed. Dermed fremstår vurderingen som et eksempel på manglende kultursensitivitet, hvilket kan have haft indflydelse på anbringelsesbeslutningen på et uretfærdigt grundlag.

11.1.2 Retsgrundlag for anbringelse uden samtykke

Barnets anbringelse skete med hjemmel i servicelovens § 58, jf. § 52, stk. 3, nr. 7. For at disse bestemmelser kan finde anvendelse, skal der foreligge en konkret og aktuel farevurdering, hvor kommunen vurderer, at barnets sundhed eller udvikling udsættes for alvorlig skade ved fortsat ophold i hjemmet. Hertil kræves det, at betingelserne i servicelovens § 52, stk. 1, er opfyldt, dvs. at barnet har behov for særlig støtte som følge af eksempelvis utilstrækkelig omsorg eller andre belastende opvækstvilkår. Det er således en kumulativ betingelse, der fordrer både et generelt behov for støtte og en akut farevurdering ved videre ophold i hjemmet.

Ud fra det foreliggende sagsmateriale henvises der til forhold som fysisk utryghed i hjemmet, utilstrækkelig følelsesmæssig regulering, samt episoder hvor barnet havde adgang til potentielt farlige genstande såsom medicin. Kommunen anførte, at disse forhold udgjorde en fare for barnets sundhed og udvikling. Det er imidlertid væsentligt at overveje, hvorvidt denne vurdering i tilstrækkelig grad hvilede på et dokumenteret og helhedsorienteret oplysningsgrundlag, jf. officialmaksimen og Ankestyrelsens praksis om krav til sagsoplysning i tvangssager.²⁰³

Tvangsmæssige indgreb i familielivet skal desuden opfylde kravene i EMRK art. 8, hvorefter indgrebet skal være hjemlet i lov, forfølge et legitimt formål og være nødvendig. I dommen *K. og T. mod Finland* har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol fastslået, at myndighederne har en positiv forpligtelse til at bevare familiens enhed, medmindre der foreligger tvingende grunde til andet.²⁰⁴

²⁰³ Ankestyrelsens Principafgørelse 10-18: Om krav til oplysning og dokumentation i sager om anbringelse uden samtykke.

²⁰⁴ EMD, K. og T. mod Finland, App. No. 25702/94, dom af 12. juli 2001.

11.1.3 Forældrekompetenceundersøgelsen, officialmaksimen og nyere retlig udvikling

En væsentlig del af beslutningsgrundlaget i barnets sag var en psykologisk vurdering af forældreevnen. Ifølge sagsakterne²⁰⁵ udtrykte moderen bekymring over den udpegede psykologs manglende kendskab til grønlandsk kultur og opdragelsestraditioner. Anmodningen om en alternativ psykolog med relevant kulturel indsigt blev afslået af kommunen under henvisning til, at der anvendtes "internationale testredskaber".²⁰⁶

Det følger af forvaltningsrettens officialprincip, at myndighederne har pligt til at sikre, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, inden der træffes afgørelse, herunder at de indhentede oplysninger er relevante, saglige og retvisende.²⁰⁷ I sager med kulturelle aspekter skal myndigheder derfor tage højde for, om standardiserede vurderingsværktøjer er egnede til at vurdere forældreevne i en tværkulturel kontekst.²⁰⁸ Afvisningen af moderens ønske om en mere kultursensitiv undersøgelse kan i denne sammenhæng udgøre en retssikkerhedsmæssig svækkelse og potentielt stride mod ligebehandlingsprincippet i grundloven § 70.²⁰⁹

I lyset af disse problemstillinger har Barnets Lov, som trådte i kraft 1. januar 2024, foretaget væsentlige ændringer i rammerne for brugen af forældrekompetenceundersøgelser. Det fremgår af lovens bemærkninger til § 22, stk. 2, at en psykologisk undersøgelse kun bør finde sted, når der foreligger et klart fagligt begrundet behov herfor, og at undersøgelserne skal gennemføres med respekt for barnets og familiens integritet og kulturelle baggrund.²¹⁰ Der indføres desuden skærpede krav til kvalitet, herunder dokumentation, gennemsigtighed og brug af anerkendte standarder for undersøgelsespraksis. Disse nye rammer sigter blandt andet på at imødegå den kritik, som VIVE tidligere har rejst om vilkårlighed og manglende metodisk klarhed i brugen af forældrekompetenceundersøgelser. Dette er blandt andet formaliseret i Barnets Lov § 171 b, som foreskriver, at forældrekompetenceundersøgelser kun må anvendes efter en konkret faglig vurdering, og at der, i tvivlstilfælde, skal indhentes rådgivning fra VISO. Lovændringen søger at sikre bedre

²⁰⁵ Anbringelse af Barn – Bilag 1.

²⁰⁶ Anbringelse af barn – Bilag 1.

²⁰⁷ Folketingets Ombudsmand, *Officialprincippet – myndighedens pligt til at oplyse sagen*, opdateret 2023.

²⁰⁸ VIVE, Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner s. 62-70.

²⁰⁹ Grundloven § 70: Forbud mod diskrimination på grund af herkomst og trosbekendelse.

²¹⁰ Lovforslag L 129 (2022/2023) til Barnets Lov, bemærkninger til § 22, stk. 2

kvalitet og kulturforståelse i sager, hvor tværfaglige og kulturelle forhold har betydning for forældreevnevurderingen.²¹¹

Med denne retlige udvikling understreges nødvendigheden af, at undersøgelser ikke blot er formelt valide, men også kulturelt meningsfulde. Det bekræftes i relevansen af den retssikkerhedsmæssige kritik i barnets sag, hvor myndighederne afviste moderens ønske om en kulturforståelig undersøgelse uden nærmere dokumentation for, at den anvendte metode var egnet til at vurdere netop denne families forældreevne.

Der henvises tillige til Højesterets praksis, navnlig U 2009.1586 H²¹², hvori det blev fastslået, at vurderinger i børnesager skal udarbejdes med høj faglighed og neutralitet. Kommunens afslag kan endvidere have haft negativ betydning for tilliden mellem forældrene og myndighederne, hvilket strider mod princippet om medinddragelse, jf. serviceloven § 46 og Børnekonventionens artikel 12.

11.1.4 Proportionalitetsprincippet og alternativer til anbringelse

Et centralt retsprincip i sager om anbringelse uden samtykke er proportionalitetsprincippet. Princippet er forankret i både national og international ret og har en direkte betydning for barnets og familiens retssikkerhed. Det fremgår af forarbejderne til serviceloven § 52, stk. 3, at mindre indgribende foranstaltninger skal være forsøgt eller vurderet utilstrækkelige, før en anbringelse iværksættes²¹³. Princippet forudsætter en konkret og individuel vurdering af barnets behov og familiens situation samt en systematisk overvejelse af alle relevante alternativer til anbringelse.

I barnets sag fremgår det af sagsakterne, at familien modtog støtte i form af pædagogisk vejledning og praktisk hjælp, men det er uklart, i hvilket omfang disse indsatser var reelt tilpasset familiens sproglige og kulturelle forudsætninger. Der foreligger ingen tilgængelige oplysninger om, hvorvidt kommunen overvejede mere målrettede og intensive støtteformer, herunder anvendelse af tolk, netværkspleje, eller helhedsorienterede familieindsatser med kulturel indsigt.

Proportionalitetsprincippet's betydning i denne sammenhæng er todelt. For det første er princippet et krav til indgrebets nødvendighed – det vil sige, at kommunen skal godtgøre, at mindre vidtgående

²¹¹ Lovforslag L 129 (2022/2023) til Barnets Lov, bemærkninger til §§ 22, stk. 2 og 171 b.

²¹² Højesteretsdom - U 2009.1586 H.

²¹³ Folketingets Ombudsmand, *Anbringelser over for børn og unge (servicelovens § 11 og § 52)*, 2016, s. 11-12. Hentet 2. maj 2025 fra: <https://www.ombudsmanden.dk/media/53056/pdf1.pdf>.

foranstaltninger ikke kunne sikre barnets trivsel. For det andet fungerer princippet som en retssikkerhedsgaranti for både barnet og forældrene, idet det skal forhindre vilkårlige og uproportionelle indgreb i familielivet.²¹⁴

Højesteret har i U 2008.2240 H²¹⁵ fastslået, at det påhviler kommunen at dokumentere, at mindre indgribende alternativer ikke er tilstrækkelige, og at afgørelsen skal være funderet i en konkret vurdering af de tilgængelige støtteforanstaltninger. Dette gælder særligt, når der som i barnets tilfælde er kulturelle og sproglige faktorer, der nødvendiggør en differentieret tilgang. Såfremt disse forhold ikke inddrages, risikerer kommunen at overtræde proportionalitetsprincippet, hvilket kan føre til, at anbringelsen må anses for ulovlig eller konventionsstridig i henhold til EMRK art. 8.

Det fremgår også af Social- og Boligstyrelsens vejledning om indsatsen over for børn og unge, at proportionalitetsprincippet forpligter myndighederne til at overveje og dokumentere, hvorfor mindre indgribende indsatser ikke er tilstrækkelige i den konkrete sag.²¹⁶ Vejledningen understreger, at barnets tarv skal vejes op mod indgrebets karakter, og at denne afvejning skal være eksplicit og skriftligt begrundet som led i afgørelsens legitimitet og lovlighed fastslået, at det påhviler kommunen at dokumentere, at mindre indgribende alternativer ikke er tilstrækkelige.²¹⁷ I barnets sag er det tvivlsomt, om netværksinddragelse, øget tolkebistand eller kulturelt målrettet familiebehandling er blevet tilstrækkeligt undersøgt. Dette kan medføre, at afgørelsen ikke opfylder proportionalitetskravet efter EMRK art. 8 som er retten til respekt for privatliv og familieliv.

11.1.5 Delkonklusion

Analysen af barnets sag afdækker alvorlige retssikkerhedsmæssige problemstillinger, som i samspil udgør en væsentlig trussel mod de garantier, der skal beskytte barnet og forældrene i anbringelsessager. Der identificeres især mangler i forhold til myndighedernes opfyldelse af officialmaksimen, proportionalitetsprincippet og kravet om kultursensitivitet.

²¹⁴ I bid.

²¹⁵ Højesteretsdom - U 2008.2240 H

²¹⁶ Social- og Boligstyrelsen (2022): Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier, afsnit 7.1 om proportionalitet.

²¹⁷ Social- og Boligstyrelsen (2022): Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier, afsnit 7.1 om proportionalitet.

Det fremgår, at anbringelsen blev iværksat med henvisning til alvorlig risiko for skade på barnets udvikling. Imidlertid er det uklart, om de vurderinger, der ligger til grund for denne beslutning, var tilstrækkeligt oplyst og dokumenteret. Manglende anvendelse af tolk, fravær af vurdering af alternative foranstaltninger og afslag på at benytte en psykolog med kendskab til grønlandsk kultur peger samlet på, at beslutningsgrundlaget kan have været fagligt og retligt utilstrækkeligt. Dette rejser tvivl om lovligheden af indgrebet, set i lyset af kravene i både serviceloven og EMRK artikel 8 om retten til respekt for privatliv og familieliv.

Forældrekompetenceundersøgelsen blev gennemført trods moderens berettigede bekymring om psykologens manglende kulturelle indsigt. Dette kan tolkes som en tilsidesættelse af forældrenes ret til at blive taget alvorligt som partsrepræsentanter, og det underminerer forvaltningens forpligtelse til at sikre en neutral og faglig vurdering. Den efterfølgende lovændring i Barnets Lov § 171 b, hvor der indføres skærpede krav til brugen af VISO og standarder for forældrekompetenceundersøgelser, viser en anerkendelse af, at området har været præget af metodeusikkerhed og retssikkerhedsmæssige udfordringer for grønlændere i Danmark.

Proportionalitetsprincippet, som både er et nationalt forvaltningsretligt og internationalt menneskeretligt krav, synes ikke at være blevet tilstrækkeligt operationaliseret i sagen. Der mangler dokumentation for, at der er foretaget en systematisk vurdering af mindre indgribende foranstaltninger, særligt i forhold til kulturelt tilpassede indsatser. Dette underminerer barnets og familiens ret til at blive mødt med den mindst indgribende løsning og sætter spørgsmålstejn ved anbringelsens nødvendighed.

Samlet viser sagen om barnet, at retssikkerheden for børn med grønlandsk baggrund i Danmark risikerer at blive svækket, når sagsbehandlingen ikke tager højde for de kulturelle, sproglige og historiske vilkår, der præger denne befolkningsgruppe. Det fremhæver nødvendigheden af tværfaglighed, kultursensitivitet og øget kvalitetskontrol i sager om tvangsanbringelse, både for at sikre overholdelsen af gældende ret og for at beskytte barnets grundlæggende rettigheder.

12 Kulturelle og retlige forskelle mellem Grønland og Danmark

Grønlandske familier i Danmark befinder sig ofte i en særlig udsat retlig og social position, når de møder det danske anbringelsessystem. På trods af at grønlændere har dansk statsborgerskab og

dermed formelt set er ligestillet med øvrige borgere, viser praksis, at der ofte ikke tages tilstrækkeligt hensyn til deres sproglige og kulturelle baggrund. Dette medfører alvorlige retssikkerhedsmæssige problemer i sager om anbringelse af børn.

Et konkret eksempel herpå findes i en sag dokumenteret af Institut for Menneskerettigheder, hvor en grønlandsk mor fik sit barn tvangsanbragt uden, at hun havde modtaget information på grønlandsk, og uden adgang til tolkebistand²¹⁸. Moderen havde derfor ikke haft reel mulighed for at forstå eller deltage i processen, hvilket er i strid med grundlæggende retssikkerhedsprincipper, herunder forvaltningslovens §§ 8 og 9.²¹⁹

VIVE's kortlægning af anbringelser blandt grønlandske børn i Danmark bekræfter systemiske problemer i sagsbehandlingen. Her dokumenteres det, at der ofte ikke anvendes tolk, og at kommunale sagsbehandlere har begrænset indsigt i grønlandske kulturelle og familiemæssige forhold, hvilket fører til fejlagtige vurderinger af forældreevne og børns trivsel.²²⁰

Der findes desuden strukturelle forskelle mellem den danske og den grønlandske lovgivning, som har væsentlig betydning. I Danmark er området reguleret af Barnets Lov²²¹, som lægger vægt på tidlig indsats og barnets rettigheder, fx i § 3, stk. 1, hvor det fastslås, at barnets bedste er det overordnede hensyn. Loven tillader anbringelse uden samtykke, når betingelserne i § 46 er opfyldt, og den udvider kommunernes mulighed for tidlige indgreb uden forældrenes accept. Dog er kritikken rettet mod, at loven ikke indeholder bindende bestemmelser om hensynet til oprindelige folk, herunder grønlandske børn, og at forældres retssikkerhed i praksis kan komme under pres, når sprog og kultur ikke tages i betragtning.

Til sammenligning er anbringelsesområdet i Grønland reguleret af Landstingsforordning nr. 1 af 15. april 2003 om hjælp til børn og unge, senest konsolideret i LBK nr. 1037 af 8. september 2016. Her ses en stærkere vægt på netværksanbringelser og lokal forankring. Ifølge § 5 og § 20 skal der lægges vægt på familiens og samfundets rolle, og der stilles krav om brug af tolk, hvis familien ikke behersker dansk.²²²

²¹⁸ *Tvangsadoption i et menneskeretligt perspektiv*, udgivet af Institut for Menneskerettigheder i februar 2023, s.27

²¹⁹ Forvaltningsloven (LBK nr. 433 af 22/04/2014), §§8, 9

²²⁰ VIVE, Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner.

²²¹ Barnets Lov (lov nr. 786 af 9. juni 2023), §§ 3 og 46.

²²² LBK nr. 1037 af 8. september 2016 (tidligere Landstingsforordning nr. 1 af 2003), § 5 og § 20.

Forskellene i tilgang bliver særligt problematiske, når grønlandske familier flytter til Danmark og bliver mødt med forventninger og vurderingskriterier, som ikke tager højde for deres kulturelle kontekst. Når grønlandske børn og forældre ikke får mulighed for at udtrykke deres kulturelle baggrund i sagsbehandlingen, er der risiko for, at Danmark overtræder denne forpligtelse.

Samtidig rejser disse sager spørgsmål i forhold til EMRK art. 8, som beskytter retten til familieliv. Enhver indgriben i denne ret skal være nødvendig og proportional, og i tilfælde hvor forældre ikke reelt forstår eller inddrages i processen, vil proportionalitetskravet næppe være opfyldt. EMD har i flere sager understreget vigtigheden af reel forældreinddragelse i anbringelsessager, bl.a. i sagen *Kutzner v. Tyskland*²²³, hvor det blev fastslået, at staten skal tilstræbe at opretholde eller genetablere familiære relationer, medmindre det er åbenbart skadeligt for barnet.

En væsentlig, men ofte overset faktor i mødet mellem grønlandske borgere og det danske velfærdssystem, er forskelle i kommunikationsstil og opfattelsen af aktiv deltagelse. Grønlandsk kultur er præget af en mere lyttende og eftertænksom tilgang, hvor tavshed og non-verbal kommunikation har høj værdi. Som påpeget af Akisooq Vestergaard-Jessen fra Foreningen Grønlandske Børn er "tavshed ofte guld" i grønlandske sammenhænge, og det er ikke nødvendigvis udtryk for passivitet, hvis en forælder ikke indgår i samtalen på samme måde som en dansker ville²²⁴. I danske institutionelle kontekster, herunder sagsbehandling og børnesamtaler, kan denne adfærd imidlertid blive fejltolket som manglende forældreengagement eller lav intelligens.

Lignende observationer gøres i Socialrådgiverforeningens fagtidsskrift, hvor det fremhæves, at sagsbehandlere ofte – utilsigtet – konkluderer på baggrund af deres egne kulturelle normer og forventninger, hvilket kan føre til misforståelser, især i vurderingen af forældreevne²²⁵. Dette understreger behovet for en interkulturelt kompetent forvaltning, som kan tolke adfærd ud fra den kulturelle kontekst, den udspringer af – og ikke udelukkende ud fra danske normer.

12.1 Sammenfattende

Afslutningsvis er det værd at nævne at dette skaber en retlig usikkerhed og efterlader det til det kommunale skøn, hvorvidt kulturelle hensyn bliver taget alvorligt.

²²³ *Kutzner v. Germany*, App. No. 46544/99, dom af 26. februar 2002, EMRK.

²²⁴ Sundhedsplejersken, *Kulturforskelle mellem Grønland og Danmark er vigtig viden for sundhedsplejersker*, 2021.

²²⁵ Socialrådgiveren, *Refleksion: Kulturforskelle kan skabe misforståelser*, Dansk Socialrådgiverforening, 2021.

På denne baggrund kan det konkluderes, at grønlandske forældre og børn i Danmark risikerer at blive mødt med en sagsbehandling, der ikke lever op til retssikkerhedsgarantier i såvel dansk ret som internationale menneskerettigheder. Uden systematiske og bindende krav om sproglig og kulturel tilpasning risikerer Danmark at reproducere ulighed i et område, hvor den bør være allermindst – nemlig barnets ret til familie, tryghed og kulturel identitet.

13 Menneskerettigheder og kulturelle hensyn

Denne analyse undersøger grønlandske børns retssikkerhed i forbindelse med anbringelser uden for hjemmet i Danmark, med særligt fokus på menneskeretlige forpligtelser og kulturelle hensyn. Centrale konventioner som FN's Børnekonvention²²⁶ og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention²²⁷ danner det retlige grundlag for analysen og vurderer, i hvilken udstrækning grønlandske børns rettigheder respekteres i praksis. Retten til kulturel identitet, familieliv og til at blive hørt udgør bærende menneskeretlige krav, jf. henholdsvis Børnekonventionens artikel 30, EMRK artikel 8 og Børnekonventionens artikel 12.²²⁸

Anbringelse uden for hjemmet er et indgribende forvaltningsretligt tiltag. For grønlandske børn i Danmark medfører sådanne tiltag særlige retssikkerhedsmæssige risici på grund af sproglige og kulturelle forskelle, der ikke altid håndteres tilstrækkeligt. Dette afsnit analyserer retstilstanden med afsæt i Barnets Lov og relevante konventioner, og vurderer om der eksisterer strukturelle mangler i beskyttelsen af disse børn.

Det følger af forvaltningsretlige principper, herunder officialmaksimen, at sager skal være tilstrækkeligt oplyst og afgørelser træffes ud fra en konkret og individuel vurdering.²²⁹ Hertil kommer internationale forpligtelser efter Børnekonventionen, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP), der pålægger myndighederne at tage kulturelle hensyn i deres vurderinger.²³⁰

²²⁶ FN's Børnekonvention.

²²⁷ Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

²²⁸ FN's Børnekonvention, artikel 12 og 30; Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), artikel 8.

²²⁹ Forvaltningsloven, LBK nr. 433 af 22/04/2014, § 10 og § 24; se også U.2011.2017H.

²³⁰ UNDRIP – United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, artikel 12 og 14.

Børnekonventionens artikel 3 fastslår, at barnets tarv skal være det grundlæggende hensyn, og artikel 12 fastslår retten til at blive hørt. Disse er afspejlet i Barnets Lov §§ 4, 10 og 22, stk. 1.²³¹ EMRK artikel 8 omhandler retten til respekt for familieliv og artikel 14 forbyder diskrimination. For grønlandske børn aktualiseres tillige ILO-konvention nr. 169 artikel 5 og 27.²³²

Ifølge VIVE's undersøgelse fra 2022 oplever mange grønlandske forældre, at deres opdragelsesstil og familiemønstre misforstås af danske myndigheder. Grønlandske familier bygger ofte på kollektive værdier, hvor børns autonomi fremmes gennem fællesskab. Når sagsbehandlere ikke forstår disse normer, kan handlinger som fælles soveforhold fejlagtigt opfattes som omsorgssvigt. Dette udgør en retssikkerhedsmæssig risiko, da vurderingen baseres på normative forestillinger frem for objektive kriterier. Problemer forstærkes, når psykologiske tests eller forældrekompetencevurderinger anvendes uden kulturel tilpasning. En aktindsigtssag viser, at en grønlandsk mor fik afslag på anmodning om kultursensitiv vurdering med henvisning til brug af "internationalt anerkendte testredskaber".²³³ Dette kan føre til indirekte diskrimination i strid med EMRK artikel 14, hvis testene ikke er kulturelt validerede.²³⁴

Børnesagsbarometret 2024 dokumenterer, at kun 50 % af de børnefaglige undersøgelser gennemføres rettidigt, og kun 65 % af kommunerne opfylder kravet om samtale med barnet.²³⁵ For grønlandske børn forstærkes problemet, da samtaler ofte ikke gennemføres med kvalificeret tolk eller kultursensitiv tilgang. Det underminerer § 10 i Barnets Lov og artikel 12 i Børnekonventionen.²³⁶

Institut for Menneskerettigheder har fremhævet, at grønlandske borgere ofte mangler sproglig støtte i mødet med myndighederne.²³⁷ Dette er ikke kun en praktisk barriere, men en alvorlig retssikkerhedsmæssig mangel. Uden kvalificeret tolkebistand kan forældre med begrænsede

²³¹ FN's Børnekonvention, artikel 3 og 12; Barnets Lov §§ 4, 10 og 22, stk. 1.

²³² EMRK artikel 8 og 14; FN's Børnekonvention artikel 30; ILO-konvention nr. 169 om oprindelige folks rettigheder, artikel 5 og 27.

²³³ Aktindsigtssag citeret i Institut for Menneskerettigheders rapport (2023). *Grønlændere i Danmark – Retssikkerhed og ligebehandling*, s. 17.

²³⁴ EMRK artikel 14 og praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, fx D.H. m.fl. mod Tjekkiet, dom af 13. november 2007.

²³⁵ Ankestyrelsen (2024). *Børnesagsbarometret 2024*, s. 8 og 12.

²³⁶ Barnets Lov § 10; FN's Børnekonvention, artikel 12.

²³⁷ Institut for Menneskerettigheder (2023). *Sproglige barrierer for grønlændere i mødet med myndigheder*, s. 9.

danskkundskaber ikke forstå eller deltage meningsfuldt i sagens behandling.²³⁸ Folketingets Ombudsmand har slået fast, at manglende tolkebistand kan stride mod god forvaltningsskik.²³⁹

Hvis kommunikationen fejler, kan afgørelser være ugyldige. En part kan ikke anses for behørigt inddraget, hvis vedkommende ikke har forstået sagens indhold. Dette er særligt problematisk i anbringelsessager og kan krænke EMRK artikel 6 og 8.²⁴⁰

Barnets Lov § 171 b oprettede i 2025 en særlig enhed med ekspertise i grønlandske forhold, som skal sikre, at vurderinger foretages med respekt for kulturelle normer og uden brug af standardiserede psykologiske tests.²⁴¹ Enheden udgør et skridt mod institutionalisering af kultursensitivitet, men dens effekt afhænger af, om brugen gøres obligatorisk.²⁴²

Erfaring viser, at ikke-forpligtende vejledninger ofte ikke implementeres effektivt. Evalueringer fra Social- og Ældreministeriet har vist, at frivillige initiativer over for grønlandske borgere sjældent fører til forandring uden bindende procedurer og opfølgning.²⁴³ Der er derfor behov for nationale retningslinjer, der er bindende for alle kommuner.²⁴⁴

13.1 Delkonklusion

Grønlandske børns retssikkerhed i Danmark står over for alvorlige udfordringer, særligt i forbindelse med anbringelsessager, hvor kulturelle forskelle ikke inddrages systematisk og respektfuldt i myndighedernes vurderinger. Retssikkerhed for barnet indebærer ikke blot formel overholdelse af regler, men en reel og meningsfuld beskyttelse af barnets rettigheder, herunder retten til familieliv, retten til at blive hørt og retten til kulturel identitet.²⁴⁵

En central problemstilling er, at sagsbehandlingen ofte foretages på baggrund af standardiserede vurderingskriterier og testmetoder, som ikke tager højde for grønlandske normer og værdier. Dette fører til fejlagtige vurderinger og potentielt uretmæssige anbringelser. Desuden udgør manglende tolkning og fravær af kultursensitivitet en krænkelse af barnets ret til medbestemmelse og beskyttelse

²³⁸ Institut for Menneskerettigheder (2023). *Sproglige barrierer for grønlandere i mødet med myndigheder*, s. 11-13.

²³⁹ Folketingets Ombudsmand (2016). FOB 2016-19: *Manglende brug af tolk i børnesager*.

²⁴⁰ EMRK artikel 6 og 8; se også EMRK-dommen B. v. UK, dom af 8. juli 1987.

²⁴¹ Barnets Lov § 171 b, indført ved lov nr. 274 af 26. marts 2024.

²⁴² Social- og Ældreministeriet (2024). *Notat om implementering af § 171 b-enheden*, s. 4-5.

²⁴³ Social- og Ældreministeriet (2020). *Evalueringsindsats for grønlandere i Danmark*, s. 14.

²⁴⁴ Ibid., s. 18-20.

²⁴⁵ FN's Børnekonvention artikel 3, 8 og 30.

under Børnekonventionen og EMRK.²⁴⁶ Sammenfattende må det konstateres, at barnets retssikkerhed og kulturelle identitet er to uadskillelige dimensioner i anbringelsessager med grønlandske børn. At respektere og indarbejde kulturelle aspekter er ikke en særlig hensyntagen, men en menneskeretlig forpligtelse. Manglende inddragelse heraf udgør ikke blot en retssikkerhedsmæssig svaghed – det er et retsbrud, som kræver strukturel og systematisk indsats fra både lovgiver og forvaltning.

14 Konklusion

Specialet har afdækket en række væsentlige retssikkerhedsmæssige problemstillinger i behandlingen af sager, hvor grønlandske børn anbringes uden for hjemmet i Danmark. På baggrund af en komparativ analyse af Barnets Lov og tidligere retstilstand, menneskeretlige konventioner, administrativ praksis og sagsmateriale kan det konkluderes, at grønlandske børn og deres forældre i mange tilfælde ikke opnår en tilstrækkelig retsbeskyttelse. Nedenfor fordybes og diskuteres de centrale fund yderligere.

Manglende inddragelse af barnet

Manglende inddragelse af barnet i anbringelsessager udgør en grundlæggende retssikkerhedsmæssig mangel. Barnets ret til at blive hørt følger både af Barnets Lov §§ 5 og 10 og af artikel 12 i FN's Børnekonvention²⁴⁷. Trods disse klare retsnormer viser praksis, at barnets perspektiv ofte enten ikke inddrages tilstrækkeligt eller slet ikke bliver dokumenteret i sagsakterne.

Der er tre konsekvenser ved denne mangel,

- For det første risikerer myndighederne at træffe afgørelser på et mangelfuldt oplysningsgrundlag, hvilket underminerer officialmaksimen og grundsætningen om fuld sagsoplysning
- For det andet svækkes barnets oplevelse af retfærdighed og medindflydelse, hvilket kan have langvarige psykologiske og tillidsmæssige konsekvenser.

²⁴⁶ EMRK artikel 8 og 14; Barnets Lov §§ 4 og 22.

²⁴⁷ FN's Børnekonvention, artikel 12, ratificeret af Danmark i 1991.

- For det tredje udhules formålet med Barnets Lov, der netop har som hovedsigte at sikre barnets rettigheder og trivsel²⁴⁸

Problemstillingen forstærkes i grønlandske kontekster, hvor barnet risikerer dobbelt eksklusion: både pga. alder og pga. kulturel marginalisering. I tilfælde hvor barnet ikke taler dansk som førstesprog, bliver kommunikationen yderligere forvrænget, hvilket rejser spørgsmål om retsgyldigheden af de beslutninger, der træffes.

Proportionalitet og overrepræsentation

Grønlandske børn er ifølge VIVE-rapporten fra 2022 overrepræsenterede i anbringelsesstatistikker²⁴⁹. Dette skaber en bekymring for, om myndighedernes indgreb i familielivet reelt er nødvendige og proportionale i den enkelte sag, jf. EMRK artikel 8²⁵⁰. Hvis indgrebene primært baseres på forældres forhold snarere end konkrete forhold hos barnet, kan proportionalitetsprincippet blive brudt.

Det er i denne sammenhæng centralt at fremhæve:

- At Barnets Lov § 20 foreskriver, at anbringelser skal baseres på en helhedsorienteret og grundigt oplyst børnefaglig undersøgelse²⁵¹.
- At praksis viser, at sådanne undersøgelser ofte er præget af generaliserede antagelser og kulturel bias, hvor standardiserede vurderingsredskaber ikke tager højde for grønlandske familiers livsformer.

Der er derfor en alvorlig risiko for, at anbringelsesgrundlaget i mange sager hviler på ufuldstændige eller fejlbehæftede vurderinger, hvilket bringer både EMRK og dansk forvaltningsret i fare. Når en afgørelse om anbringelse træffes uden et tilstrækkeligt og korrekt oplysningsgrundlag, undermineres officialprincippet, som er et grundlæggende princip i dansk forvaltningsret og forankret i forvaltningslovens §§ 7 og 10. Dette kan føre til ugyldige afgørelser, hvor myndighederne har svigtet deres undersøgelsespligt.

²⁴⁸ Lovforslag L 93, FT 2022/23, bemærkninger til § 5.

²⁴⁹ VIVE, Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner.

²⁵⁰ Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), artikel 8.

²⁵¹ Barnets Lov, LBK nr. 190 af 7. februar 2024, § 20.

For så vidt angår EMRK indebærer artikel 8, at indgreb i familielivet kun må ske, hvis det er nødvendigt i et demokratisk samfund, og baseret på en forholdsmæssig vurdering. Fejlbehæftede vurderinger kompromitterer proportionalitetsafvejningen og bringer spørgsmålet om nødvendighed i fare. Hvis en anbringelse ikke er klart begrundet i barnets tarv, og dokumentationen ikke kan modstå konventionsprøvelse, foreligger der en krænkelse. Dette understøttes af EMD's praksis, herunder dommen i Kutzner mod Tyskland (2002), hvor en utilstrækkelig oplysning af sagen førte til krænkelse af artikel 8. Sådanne fejlvurderinger skaber ikke blot risiko for enkeltstående justitsfejl, men rejser spørgsmål om strukturel konventionsstrid i praksis.

3. Sproglige og kulturelle barrierer

Sagsbehandlingen af grønlandske familier præges af sproglige og kulturelle misforståelser. Ofte benyttes der ikke tolkebistand, og mange sager viser, at grønlandske forældre ikke forstår indholdet af den børnefaglige vurdering, handleplaner eller samtykkedokumenter²⁵². Dette underminerer princippet om informeret samtykke og kan medføre ugyldighed af afgørelser efter almindelige forvaltningsretlige principper.

Dertil anvendes ofte psykologiske testredskaber, der ikke er tilpasset grønlandsk kultur og sprog. Ifølge både VIVE og Institut for Menneskerettigheder indebærer dette risiko for misvisende resultater, som derefter indgår i beslutningsgrundlaget for en anbringelse²⁵³. Disse fejl virker indirekte diskriminerende og kan derfor bringe Danmark i konflikt med EMRK artikel 14 og relevant EMD-praksis. I dommen D.H. and Others v. the Czech Republic (2007) fastslog Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at forskelsbehandling kan foreligge, selv når den ikke er tilsigtet, hvis en praksis rammer en minoritetsgruppe uforholdsmæssigt hårdt uden objektiv og saglig begrundelse. I den danske kontekst kan brugen af ikke-kultursensitive testredskaber og fraværet af kvalificeret tolkning have lignende effekter – nemlig at grønlandske forældre og børn i praksis ekskluderes fra en ligeværdig og retfærdig behandling. Dette rejser spørgsmålet om strukturel diskrimination og påkalder myndighedernes pligt til at iværksætte afhjælpende foranstaltninger, som fx målrettet efteruddannelse, kvalificeret tolkning og anvendelse af kulturspecifikke metoder.

²⁵² Social- og Boligministeriet, Vejledning om Barnets Lov, 2024.

²⁵³ VIVE og Institut for Menneskerettigheder, 2022.

4. Grønlændere som etnisk minoritet

På trods af at grønlandere i international ret, navnlig under ILO-konvention nr. 169, anerkendes som oprindeligt folk med krav på særlig kulturel beskyttelse, betragtes de i national dansk ret alene som danske statsborgere uden minoritetsstatus²⁵⁴. Dette medfører, at grønlandske børn ikke omfattes af Børnekonventionens artikel 30 om retten til at leve i overensstemmelse med egen kultur, og at deres adgang til særrettigheder begrænses.

En anerkendelse af grønlandere som etnisk minoritet ville berettige til kulturel og sproglig beskyttelse i tråd med Børnekonventionens artikel 30 og EMRK artikel 14. Artikel 30 forpligter stater til at respektere etniske, sproglige og kulturelle minoriteters rettigheder, herunder børns ret til at leve i overensstemmelse med deres kultur. Anerkendelsen ville dermed forpligte myndighederne til at implementere minoritetsfølsomme procedurer og tiltag, såsom adgang til tolke, inddragelse af kulturkonsulenter og brug af sprogligt og kulturelt tilpassede testredskaber i sagsbehandlingen. Dette vil ikke alene styrke barnets oplevelse af retfærdighed, men også sikre, at beslutningsgrundlaget hviler på præmisser, som er meningsfulde og legitime i barnets kulturelle kontekst. Uden en sådan anerkendelse forbliver de strukturelle forskelle mellem grønlandske og danske børn retligt usynlige, hvilket risikerer at føre til indirekte diskrimination, jf. også ILO-konvention nr. 169, art. 2 og 27, og praksis fra FN's Børnekomité.

Samlet set viser specialet, at retssikkerheden for grønlandske børn i Danmark er truet på flere niveauer. Denne konklusion er ikke alene udtryk for mangler i enkelte sagsbehandlingsforløb, men peger på strukturelle problemer i både lovgivningen, forvaltningen og myndighedernes praktiske tilgang. Det fremgår tydeligt, at Barnets Lov, trods sine forbedringer, ikke i tilstrækkelig grad har adresseret de særlige forhold, der gør sig gældende for grønlandske børn og deres familier.

På et illustrativt plan understøttes de ovenstående konklusioner af den konkrete sag om en grønlandsk kvinde, der har fået sit barn anbragt i Danmark uden for hjemmet. Analysen af sagsmaterialet, der indgår i specialet, viser flere alvorlige brud på både nationale og internationale retsgarantier. Særligt fremstår det, at:

²⁵⁴ ILO-konvention nr. 169 (ratificeret af Danmark i 1996), art. 2 og 27.

- Den børnefaglige undersøgelse i sagen bar præg af manglende kulturforståelse og anvendelse af testredskaber uden sproglig tilpasning²⁵⁵.
- Kvinden blev ikke korrekt informeret om sine rettigheder og blev ikke tilbudt tilstrækkelig tolkebistand i kritiske faser af sagsbehandlingen.
- Der blev ikke foretaget en tilstrækkelig vurdering af alternative foranstaltninger før anbringelsen, hvilket kan udgøre en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet i EMRK artikel 8²⁵⁶.

Sagen viser, hvordan strukturelle barrierer i sagsbehandlingen konkret kan føre til beslutninger, som hverken er fagligt eller retligt holdbare. Det faktum, at afgørelsen blev truffet uden en retvisende vurdering af kvindens forældrekompetence og uden hensyntagen til hendes kulturelle baggrund, understøtter specialets hovedpointe: at retssikkerheden for grønlandske forældre i Danmark ofte kompromitteres af systemiske fejl.

Denne sag bør derfor tjene som løftestang for en styrket retlig og praktisk forpligtelse til at inddrage både barnets og forældrenes stemmer – i respekt for deres kulturelle identitet og sproglige udgangspunkt. Den bør desuden indgå som referenceramme i vurderingen af nødvendigheden af nationale retsreformer og implementering af kulturelt kompetente forvaltningspraksisser.

Samlet set viser specialet, at retssikkerheden for grønlandske børn i Danmark er truet på flere niveauer for grønlandske børn i Danmark, er truet på flere niveauer. Denne konklusion er ikke alene udtryk for mangler i enkelte sagsbehandlingsforløb, men peger på strukturelle problemer i både lovgivningen, forvaltningen og myndighedernes praktiske tilgang. Det fremgår tydeligt, at Barnets Lov, trods sine forbedringer, ikke i tilstrækkelig grad har adresseret de særlige forhold, der gør sig gældende for grønlandske børn og deres familier.

Der er derfor behov for en række konkrete forbedringer, som kan konkluderes ud fra specialet:

²⁵⁵ Anbringelse af Barn – Bilag 1.

²⁵⁶ EMRK artikel 8 og proportionalitetsvurdering som fortolket i Johansen v. Norge, EMD 1996.

Lovgivningsmæssigt bør Barnets Lov eksplicit fastslå pligten til brug af kvalificerede tolke i alle sager, hvor sproglige barrierer er konstateret. Dette skal ledsages af en tydelig ret til oversættelse af centrale dokumenter (jf. forvaltningslovens § 9 og EMRK art. 6)²⁵⁷.

Forvaltningsretligt bør der indføres obligatoriske procedurer for vurdering af kulturel kontekst i alle anbringelsessager, herunder en pligt til at høre eksperter med kendskab til grønlandsk kultur, når sådanne forhold indgår i sagen.

Uddannelsesmæssigt bør socialrådgivere og psykologer efteruddannes i kultursensitiv sagsbehandling, baseret på retningslinjer fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og ILO-konventionen.

Institutionelt bør den særlige enhed under VISO tilføjes ikke blot rådgivende, men også kontrollerende funktioner, herunder muligheden for at anbefale genoptagelse af sager, hvor der er sket alvorlige procedurefejl eller kulturbetingede fejlskøn.

Menneskeretligt bør Danmark overveje at anerkende grønlændere som en etnisk minoritet i national ret, hvilket vil styrke deres retsstilling efter både EMRK artikel 14 og Børnekonventionens artikel 30.

²⁵⁷ Forvaltningsloven § 9 og EMRK art. 6 (ret til retfærdig rettergang).

15 Litteraturliste

2.2 Faglitteratur

- Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth. *Retskilder og retsteorier*, 6. udg., Djøf Forlag, 2021.
- Hartoft, H. Klausen, J. Mørk, A. & Schultz, T. *Socialret, børn og unge*, 3. udg., Djøf Forlag, 2024.
- Munk-Hansen, Carsten. *Den juridiske løsning*, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2. udg., 2021.
- Munk-Hansen, Carsten. *Retsvidenskabsteori*, Djøf Forlag, 2022.
- Elo Rytter, Jens. *Individets grundlæggende rettigheder*, Karnov Group, 5. udgave, 2024.
- Forvaltningsret – Sagsbehandling, Revsbech, K. Nørgaard, A, C. Garde, J. Jurist. Og Økonomiforbundets Forlag, 7. udg., 2014.
- Fenger, N. *Forvaltningsret*, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 1. udg. 2018.

2.3 Love og retsfor skrifter

- Barnets Lov, Lovbekendtgørelse nr. 282 af 17. marts 2025.
- Lov om ændringer i Barnets Lov § 171 b, Lov nr. 274 af 26. marts 2024.
- Lovbekendtgørelse nr. 283, af 17. marts. 2025 om ændring til Barnets Lov.
- Lov nr. 408 af 29. april 2025 om ændring af Barnets Lov.
- Forvaltningsloven, Lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014.
- Danmarks Riges Grundlov, Lov nr. 169 af 5. juni 1953.
- Serviceloven, Lovbekendtgørelse nr. 1089 af 16. august 2023
- Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, Lovbekendtgørelse nr. 138 af 26. januar 2022.
- Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Lov nr. 285 af 29. april 1992.
- FN's Børnekonvention, bekendtgørelse af 20. november 1989. (ratificeret ved lov nr. 501 af 7. juni 1991)
- ILO-konventionen, bekendtgørelse nr. 97 af 9. oktober 1997 af nr. 169 af 1989, vedrørende oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater.
- FN's Borgerlige og Politiske Rettigheder, bekendtgørelse af 16. december 1966.
- FN's erklæring om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP). Vedtaget af FN's Generalforsamling den 13. september 2007.

- Lovbekendtgørelse nr. 1037 af 8. september 2016 (tidligere Landstingsforordning nr. 1 af 2003)

2.4 Retspraksis og lovforarbejder

- U 2000.63 H – Tvind-sagen.
- U 2008.2240 H.
- U 2009.1586 H.
- U 2011.1997 H.
- Lovforslag L 38, fremsat 6. oktober 2023 (Barnets Lov).
- Lovforslag L 129, fremsat 16. marts 2022.
- Lovforslag L 93, FT 2022/23.
- Lovforslag L 139, Folketinget 2024/25.
- Lovforslag L 142, 2022/2023.
- Folketinget, GRU Alm. del 2024-25.
- Folketinget, L 4 – Forslag til forvaltningslov, bemærkninger til § 7. FT 1985/86.
- Ankestyrelsens Principafgørelse 10-18

2.5 EMD-praksis og Generel Comments

- D.H. and Others v. the Czech Republic, App. No. 57325/00, dom af 13. nov. 2007.
- General Comment No. 14 (2013): On the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration.
- General comment No. 12 (2009) The right of the child to be heard.
- K. and T. v. Finland, App. No. 25702/94, dom af 12. juli 2001.
- Kutzner v. Germany, App. No. 46544/99 dom afsagt i 2002.
- B v. United Kingdom, App. No. 9840/82, Serie A nr. 121. dom af 8. juli 1987.
- Johansen v. Norway, App. No. 17383/90, Series A No. 297-B, dom af 7. august 1996.

2.6 Rapporter og vejledninger

- VIVE (2022): Børn med grønlandsk baggrund, der er anbragt i Danmark – fra danske kommuner.

- FN's Børnekomité (2013): *General Comment No. 14* (CRC/C/GC/14, om barnets bedste).
- Folketingets Ombudsmand (2016): *Anbringelser over for børn og unge*.
- Social- og Boligministeriet (2023): *Håndbog om Barnets Lov*.
- Social- og Boligstyrelsen (2022): Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier.
- Socialministeriet (2003), Styrket indsats for udsatte børn og unge.
- Socialministeriet (2010), Aftaletekst: Barnets Reform.
- Institut for Menneskerettigheder. (2015). *Ligebehandling af grønlændere i Danmark*.
- Institut for Menneskerettigheder. (2023). Behov for en koordineret indsats for grønlændere i Danmark.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2025). *Handlingsplan mod racisme*.
- Social- og Boligstyrelsen. (2024). Vejledning om den børnefaglige undersøgelse (Delvejledning 2 til Barnets Lov).
- Social- og Boligstyrelsen. (2024). *Vejledning om anbringelse (Delvejledning 4 til Barnets Lov)*.
- Socialministeriets vejledning nr. 21 af 24. februar 2004.
- Betænkning nr. 1546 om inkorporering inden for menneskeretsområdet.
- Betænkning om de retlige rammer for indsatsen over for børn og unge, 1990.
- Betænkning over L 139, Folketinget 2024-25.
- Ankestyrelsen (2005), Evaluering af anbringelsesreformen.
- Rigsrevisionen, Beretning om anbringelser af børn og unge (Beretning nr. 21/2015).
- Folketingets Ombudsmand, FOB 2016-41.
- Ankestyrelsen. (2020). Hvad betyder informeret samtykke og tvangsmæssig anbringelse trods samtykke.
- Folketingets Ombudsmand, *Anbringelser over for børn og unge*, 2016.
- Institut for Menneskerettigheder. (2023). *Tvangsadoption i et menneskeretligt perspektiv*.
- Ankestyrelsen. (2024). Børnesagsbarometret 2024.

2.7 Online kilder

- AST.dk: Informerede samtykke og tvangsanbringelse
<https://ast.dk/.../hvad-betyder-informeret-samtykke> besøgt senest d. 13. maj 2025.
- Folketingets Ombudsmand: *Officialprincippet – myndighedens pligt til at oplyse sagen*

- <https://www.ombudsmanden.dk/.../officialprincippet> besøgt senest d. 13. maj 2025.
- Ombudsmandens rapport (PDF):
<https://www.ombudsmanden.dk/media/53056/pdf1.pdf> hentet som fil d. 2. maj 2025.
 - Danmarks Statistik. *ANBAAR9 – Anbragte børn og unge efter område og oprindelse*. Statistikbanken. <https://statistikbanken.dk/ANBAAR9> besøgt senest d. 12. maj 2025.
 - Social- og boligstyrelsen: Om udsatte grønlandere
<https://www.sbst.dk/voksne/udsatte-groenlaendere/om-udsatte-groenlaendere> besøgt senest d. 3. maj. 2025
 - Udlændinge- og integrationsministeriet: Regeringen vil styrke ligebehandling af grønlandere.
<https://uim.dk/nyhedsarkiv/2024/december/regeringen-vil-styrke-ligebehandling-af-herboende-groenlaendere/>, besøgt senest d. 3. maj 2025.
 - <https://www.justiceinitiative.org/litigation/dh-and-others-v-czech-republic>, besøgt senest d. 5. maj 2025.
 - Sundhedsplejersken, Kulturforskelle mellem Grønland og Danmark er vigtig viden for sundhedsplejersker, 2021.
https://www.sundhedsplejersken.nu/wp-content/uploads/2016/11/30144-Sundhedsplejersken_01_2021_low.pdf , besøgt senest d. 29. april 2025.
 - <https://socialraadgiverne.dk/faglig-artikel/refleksion-kulturforskelle-kan-skabe-misforstaaelser/> , besøgt senest d. 30. april 2025.
 - <https://www.ft.dk/samling/20241/lovforslag/1139/bilag/2/2983102.pdf>. (Social- og Ældreministeriet (2024). Notat om implementering af § 171 b-enheden)
 - <https://www.udsattegroenlaendere.dk/wp-content/uploads/evalueringsrapport-ramboell-1.pdf> *Evaluering af indsats for grønlandere i Danmark*.
 -

2.8 Andet bilag

- Bilag (1) – Anbringelse af barn – med grønlandsk baggrund. *[Anonymiseret i specialet]*
Filen fremgår i 3 dele.

2.9 Forsidebillede

- Illustreret på ProCreate tegneprogram på Ipad.